

Мінулае ў Збучы 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

Сандзе і Алегу многае лета 12
<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 37 (2731) Год LIII

Беласток, 14 верасня 2008 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Тэкст і фота
Мацея ХАЛАДОЎСКАГА

Гэта падзея. Падрыхтоўкі да выставы „Беларускія перспектывы” ў беластоцкай галерэі „Арсенал” працягваліся паўтара года. Адрэкаментавалася на ёй чатырнаццаць мастакоў (плюс гоcць з Украіны), ствараючых сучаснае мастацтва, блізкае пануючым на Захадзе напрамкам. Гэтыя творцы прымяняюць разнародныя тэхнікі выяўлення, дэманструюцца ва ўсім свеце, шмат іх пражывае цяпер за мяжой (галоўным чынам у Нямеччыне), але ў іх працах непасрэдна ці пасрэдна можна знайсці спасылкі на беларушчыну.

Асобай адказнай за канцэпцыю выставы з’яўляецца гісторык мастацтва Анна Лазар з Варшавы. Падтрымлівала яе гісторык і гісторык мастацтва Марыя Руберш. Анна Лазар у размове з „Нівай” сцвердзіла, што пачала пошукі мастакоў да прэзентацыі ў Беластоку ад „першабытнага” падарожжа ў Беларусь і наладжвання кантактаў з мастацкім асяроддзем. Такім чынам натрапіла яна на тройку, якая стала канчаткова куратарамі выставы — Таццяну Бембель (крытык мастацтва з Мінска), Артура Клінава (выдавец і галоўны рэдактар мінскага часопіса пра сучаснае мастацтва „ПАРТісан” і Лену Прэнц (гісторыка мастацтва, ураджэнку Мінска, пражываючую ў Берліне).

— Мы вызначылі, што выберуць яны па трох мастакоў, якія даследуюць у сваёй творчай дзейнасці пытанні мастацкай мовы. Асноўным пытаннем было, чым беларуская мова мастацкага выяўлення адрозніваецца ад тае, якая абавязвае ў нашых мастацкіх рэаліях, універсальных еўра-амерыканскіх рэаліях. Прытым гэта спроба паказання разнародных, выбраных беларускіх мастацкіх асяроддзяў.

І так Артур Клінаў запрасіў да ўдзельніцтва ў беластоцкай выставе самога сябе, Аляксея Фёдарова, аўтара м.інш. інсталляцый, які займаецца г.зв. мастацтвам медыяў ды перформера Ігара Саўчанку, які займаецца мастацкай фатаграфіяй. У гэтай частцы выставы звяртае ўвагу залка з інсталляцыяй „Партызанскі латок”, якая спасылаецца — як гэта кажучы ў мастацкай мове — да тыпаў апавядання беларускай культуры: супраціўлення і партызанкі, сферы свабоднага рынку ды настальгіі па савецкай імперыі. Так вось можна тут убачыць разнамасныя беларускія і савецка-беларускія „гаджэты”. У сваю чаргу запрашаны куратарам-мастаком Клінавым наймалодшы ўдзельнік „Беларускіх перспектывы” 24-гадовы Аляксей Фёдарав паказаў цыкл сваіх прац на невялікіх люстраных шклах пад загалоўкамі, якіх вядучым словам была „смерць” (цела, свядомасці, тэксту, гісторыі і г.д.) ды м.інш. аб’ект, на які складаліся звязаныя шнуркамі чаты-

Перспектывы сходныя і расходныя

Аляксей Фёдарав

ры кнігі, памалываныя ў колеры афіцыйнага ў Беларусі дзяржаўнага сцяга: „Бомба для прэзідэнта”. Аляксей Фёдарав быў таксама ў час вернісажу аўтарам кароткага перформенса „Картэзіянская падробка”, які выклікаў вялікае зацікаўленне гледачоў, галоўным чынам дзякуючы здаровай курыцы, прывязанай вярхоўкай да невялікага звана ў нібы спавадальні з імітацыяй зямнога шара на яго завяршэнні.

— Для мяне гэта дыялог з курыцай, якая выказваецца на зусім іншай мове, — прызнаўся „Ніве” аўтар пасля прэзентацыі.

Па прычыне, мабыць, агромністасці прасторавай велічыні, немагчыма было абмінуць дзве працы групы „Рэвізія”, у склад якой уваходзіць пяцёра мастакоў: Андрэй Дурэйка, Жана Грак, Андрэй Логінаў, Максім Тымінька і Максім Вакульчык. Чацвёрта з іх спалучае факт, што штудзіравалі яны ў найлепшай у свеце Акадэміі мастацтва — у Дзюсельдарфе. У „Арсенале” на адной са сцен запрэзентавалі яны два агромныя свайго роду білбарды (з выявай памяшкання, у якім царыць хаос з мітуснёй людзей, якія Бог ведае чым займаюцца і выявай садоў). Насупраць заінсталлявалі прасторавую форму з квадратаў з вокнамі і дзвярмі звонку шэрымі, а ўсярэдзіне — шматкаляровымі аўтарства Жаны Грак пад загалоўкам „Перспектыва сходная і расходная”. Куратарам гэтай часткі выставы з’яўляецца Лена Прэнц.

Таццяна Бембель запрасіла м.інш. Уладзіміра Цэслера, у першую чаргу дызайнера з Мінска. У беластоцкай галерэі паказаў ён некалькі палотнаў выпунктаваных дробнымі літарамі і знакам, з адкрываючай працай „Вектарныя тэхналогіі”, на якую складваецца выпісаны дробенькім бісерам літаратурны твор Віктара Пялёвіна „Generation «P»”. У рамках „Беларускіх перспектывы” гасцінна прэзентаваў ад-

ну са сваіх прац украінец Іван Базак (нядаўна яго выстава гасцявала ў „Арсенале”) — „Бабуля і яе сабака”. Гэта яго погляд на беларускую вясковую культуру. У малым фанерным доміку з экрана невялікага манітора беларуская бабулька расказвае сваю гісторыю. Побач яе на экране ў стоп-кадры — ейны чатырохногі сябра.

Адным з гасцей вернісажу быў вядомы ва ўсім свеце мастак з Валіла Лявон Тарасевіч:

— У загалоўку „Беларуская перспектыва” няма ніякага палітычнага кантэксту. Справа ў тым, каб паказаць спосаб мыслення маладых беларускіх артыстаў. Беларусь заўжды існавала ў еўрапейскім кантэксце, на гэтай выставе паказваецца як партнёр для дыскусіі, які прамаўляе на нармальнай еўрапейскай мове. Аб польскім мастацтве не гаворым як аб усходнім ці заходнім, а проста як аб мастацтве. Чаму іначай мелі б мы размаўляць аб беларускім мастацтве? Гэтая выстава з’яўляецца нармальным дыялогам, якім карыстаюцца сучасныя беларускія мастакі і добра, што гэты дыялог пачынаецца ў Беластоку.

Анна Лазар:

— Ці выстава знайшла супольны назоўнік для ўсіх прадстаўленых прац ды ці складае нейкі адрэзак на шляху да размоў аб культурнай тоеснасці беларусаў, пакажацца, мабыць, праз нейкі час.

Дзень пасля адкрыцця „Беларускіх перспектывы” у „Арсенале” праводзілася чатырохгадзінная сустрэча прысвечаная сучаснаму авангарднаму беларускаму мастацтву. Адным з выкладчыкаў і дыскусантаў быў Юрась Барысевіч, арганізатар перформенса „Навінкі”, які карыстаецца высокім рэйтынгам у свеце. Аб сустрэчы і дэбаце напішам у наступным нумары. Выстава ў „Арсенале” адкрытая да 12 кастрычніка.

Татальная русіфікацыя

2

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Прышоў мне ў адзін з нядаўніх дзён пад самы ранак трагікамічны сон. Нібыта іду па сваім горадзе па адной вуліцы і заўважаю новую кавярню. Заходжу туды, бачу два вольныя столікі і пытаю ў маладой афіцыянткі: „Скажыце, калі ласка, ці магу ў вас выпіць кубачак гарачай кавы?”. На што сімпатычная прадстаўніца ўстановы лагодна адказала: „Ну, іностраница мы, конечно, обслужим”. Сітуацыя досыць трагікамічная, але дастаткова рэальная ў яе. Да такога ўжо многія прызвычаліся...

Светлай памяці Ады Чачугі

2

Ганна КАНДРАЦЮК

У маім мабільніку на першым месцы запісана Ада Чачуга. Кожны раз, калі на маніторы паяўляецца яе імя, машынальна пераскокваю на наступны нумар. Справа ў тым, што не хачу выкідаць яе імя са спіска. Не ведаю як павесці сябе ў такой сітуацыі, хаця інтуіцыя падказвае спыніцца, пазбіраць найлепшыя ўспаміны пра чалавека. З запісамі ў адраснай кніжцы лягчэй, там дастаткова паставіць ля прозвішча знак, каб пасля занесці імя пакойнай асобы ў памінальную кніжачку...

Вясельная Гайнаўка

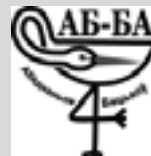
8

Аляксей МАРОЗ

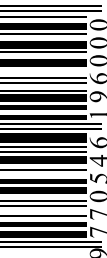

АБ’ЯВА

У пятніцу, 12 верасня 2008 г., у царкве св. Юрыя (Беласток, вул. Пуласкага) а гадз. 17⁰⁰ будзе адслужаны малебен за дзяцей і моладзь, якія вывучаюць беларускую мову ў садку і школах горада Беластока.

Аб’яднанне бацькоў АБ-БА запрашае ўсіх бацькоў з дзяцьмі і іх блізкіх прыняць удзел у мялітоўнай сустрэчы.

Татальная русифікацыя

Прыішоў мне ў адзін з нядаўніх дзён пад самы ра-

нак трагікамічны сон. Нібыта іду па сваім горадзе па адной вуліцы і заўважаю новую кавярню. Заходжу туды, бачу два вольныя столікі і пытаю ў маладой афіцыянткі: „Скажыце, калі ласка, ці магу ў вас выпіць кубачак гарачай кавы?”. На што сімпатычная прадстаўніца ўстановы лагодна адказала: „Ну, иностранца мы, конечно, обслужим”. Сітуацыя досыць трагікамічная, але дастаткова рэальная ў яе. Да такога ўжо многія прызвычаліся. Не адзін мой сябра з Беласточчыны, звяртаючыся ў крамах ці кавярнях Гродна па-беларуску, атрымліваў адказ у лепшым разе... па-польску. Людзі настолькі адвыклі ад беларускай мовы ў прафесійнай сферы, што сапраўды блытаюць беларускую мову з польскай.

Ёсць такое прыслоўе: над чым бы не працавалі навучоўцы — у выніку заўсёды атрымліваецца зброя. Парафразаваючы, можна сказаць так: на якую тэму не збіраешся пісаць у Беларусі — сутыкаешся з праблемай нацыянальнага вынішчэння і культу ўсяго чужынскага. Першага верасня тысячы беларускіх школьнікаў пайшлі ў сваёй краіне ў чужую школу. Школу, якая будзе калечыць іх духоўна і псіхалагічна. Школу, у якой не застаецца месца не толькі роднай мове, але і гісторыі Беларусі, іншым гуманітарным прадметам. Галоўная задача такой школы — фармаваць людзей з атрафіраванай нацыянальнай свядомасцю і гартваць будаўнікоў „светлага будучага”. У лепшым разе гэтыя дзеці атрымліваюць у такой школе бессістэмны набор непатрэбных ведаў, якія ніколі не спатрэбяцца ім у жыцці. У горшым становяцца патрыётамі „великой России”.

У авангардзе русифікацыі ў краіне ўпэўнена ідзе Гродна. У Гродне ў сістэме адукацыі не засталася ўжо аніводнага беларускага асяродка — ад дзіцячага садка да купалаўскага ўніверсітэта. І не скажаш, што горад захапілі якія-небудзь „татара-манголы” ці іншпаланецяне. Паслядоўную русифікацыю на месцы робяць канкрэтныя людзі, якія нарадзіліся на гэтай зямлі, пе-

раважна беларусы і палякі па паходжанні. Зараз некаторым з іх захацелася на „пачэсны адпачынак” — на так званых выбарах аформіцца ў так званы парламент. У палату прадстаўнікоў па Гродзеншчыне падаліся ажно два намеснікі старшыні Гродзенскага аблвыканкама, у тым ліку галоўны ідэолаг вобласці, „вечная” і незаменная Марыя Бірукова. Марыя Міхайлаўна перажыла і пераседзела ўсіх кіраўнікоў выканкама ў дваццатым і дваццаць першым стагоддзях і не дапусціла аніводнага кадравага праліку, аніводнага адхілення ад правільнага курсу мудрых правадыроў. Прышла пара і на спакой у палаце прадстаўнікоў. Такіх людзей павінна ведаць не толькі па прозвішчы, але і ў твар уся краіна. Будзе ў Гродне неўзабаве і новы „мэр” — Аляксандр Антоненка на гэтай пасадзе паспяхова выканаў сваю місію па „кастрацыі” горада. Завяршыўшы працэс стэрылізацыі, можна і ў дэпутаты пайсці. „Палатка” ж — месца не толькі хлебнае, але і бестурботнае. Хто будзе новым старшынём Гродзенскага гарвыканкама — пакуль невядома. Але можна быць упэўненым, што новы кіраўнік паспяхова прадоўжыць справу свайго папярэдніка. Ну, а „чэсная” прэса, найперш „Гродзенская праўда” (у якой пры новай галоўнай рэдактарцы Алене Берасневай, акрамя назвы, ні слова не засталася па-беларуску) усё правільна асветліць і данясе да ўдзячных і шчаслівых жыхароў. Гарантам таму і ўсеўладны „губернатор” Уладзімір Саўчанка, які за апошнія гады прынёс шмат новага на Гродзеншчыну. „Neues Ordnung” па-гродзенску проста мусяць быць замацаваны. Ну а тым, хто не проста называе сябе, але і хоча быць беларусам, у ім месца папросту няма. Актыўныя беларусы ёсць гэтакім іншародным целам у сістэме татальнай русифікацыі і вяртання да савецкага ладу. Для іх даўно адладжаная надзейная фільтрацыя. А для „простага” народу будуць новыя парады з феерверкамі і пампэзнымі фестывалі, будзе шмат бетону і асфальту, будзе няўхільны рост „благосостояния”. Для народу будзе хлеб і будзе песня. І людзі будуць жаваць і маўчаць. Бо, як кажуць, мёртвым не баліць.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Вачыма еўрапейца

Пасля алімпіяды

Я расчараваўся ў летніх алімпійскіх гульнях у Пекіне. І то па розных прычынах, не толькі спартыўных. Перш за ўсё, незалежна ад перадалімпійскіх пакрыванняў на Кі-

тай наконт захоўвання ўладамі гэтай дзяржавы правоў чалавека і пытанню суверэнітэту Тыбета, якія плылі з розных частак г.зв. дэмакратычнага свету, нічога істотнага не здарылася, што магло б адмяніць гэтыя сітуацыі. Як цынічныя ўспрыняў я амаль паказныя прадказанні польскага прэм’ера, што ў сувязі з палітычнай сітуацыяй у Кітаі на алімпіяду ён не паедзе, і факт, што на яе завяршэнне паехалі туды аднак прадстаўнікі шмат якіх урадаў, сярод іх і польскага,

таксама і на бізнесовыя размовы ды пасля таго, як Далайлама абвясціў, колькі гэта ў апошні час забілі тыбетцаў.

Быццам пры нагодзе алімпіяды і ў рамках дыскусіі аб магчымасці давядзення ў Беларусі да круглага стала, прэзідэнт Аляксандр Кваснэйскі ў адной з тэлестанцый апярэдзваў факты. Гаварыў, што беларусы, мабыць, здабудуць больш медалёў за палякаў і гэта, здаецца, падтрымае прэзідэнта Аляксандра Лукашэнку ў яго лепшым настроі, падмацуе яго. І фактычна, беларусы вярнуліся з Пекіна з 19 медаллямі, а палякі — з 10, між іншым адпаведна з 4 і 3 залатымі, 5 і 6 сярэбранымі і 10 і 1 бронзавымі. Беларускія спартсмены былі лепшымі ў цяжкай атлетыцы (Андрэй Арамнаў), кіданні молата (Аксана Мянкова), у каноз-двойцы на дыстанцыі 1000 метраў (Андрэй і Аляксандр Багдановічы) і ў байдарчы-чацвёрцы на 1000 метраў (Раман Петрушэнка, Аляксей Абалмасяў, Артур Літвінчук, Вадзім Махнеў). Што цікавае, лік медалёў беларускай зборнай быў большы ад таго, які здабылі

Светлай памяці Ады Чачугі

У маім мабільніку на першым месцы запісана Ада Чачуга. Кожны раз, калі на маніторы паўляецца яе імя, машынальна пераскокваю на наступны нумар. Справа ў тым, што не хачу выкідаць яе імя са спіска. Не ведаю як павесці сябе ў такой сітуацыі, хаця інтуіцыя падказвае спыніцца, пазбіраць найлепшыя ўспаміны пра чалавека. З запісамі ў адраснай кніжцы лягчэй, там дастаткова паставіць ля прозвішча знак, каб пасля занесці імя пакойнай асобы ў памінальную кніжачку.

Успамінаю нашу апошнюю размову ў пачатку ліпеня, калі мы па тэлефоне дамаўляліся на сустрэчу. У голасе маёй рэдакцыйнай сяброўкі я адчувала сум з-за яе творчай неспрысутнасці. Спадарыні Адзе хацелася напісаць яшчэ многа артыкулаў, найперш пра людзей звязаных з „Нівай”. Як кожны раз, яна пацікавілася лёсам нашых рэдакцыйных дзетак, пыталася пра іх новыя школы, планы на будучыню. Сёння гэтую апошнюю размову ўспрымаю як развітанне. Чамусьці, як ніколі, нам не хацелася спыніць размову, пакласці трубку...

Цяжка мне змірыцца са смерцю гэтай класнай індывідуалкі, асобы адоранай літаратурным талентам і вялікім пачуццём гумару. Жанчыну, якая напоўніла зместам найбольш папулярную ў гісторыі „Нівы” рубрыку „Сардэчныя тайны”. Памятаю, як яе сардэчныя пароды чытала мая мама, мае сяброўкі-белліцэісткі, студэнты і нават мінскія інтэлектуалы. Здавалася, няма такой праблемы, якой не ўмее вырашыць „Сэрцайка”. Апрача лякарства на сардэчны боль, яна жыва інспіравала пачаткоўцаў. Мае першыя літаратурныя спробы — лісты „Сэрцайку”. Як жа хацелася задзівіць мудрую псіхолага сваёй пісанінай. Дзеля падмацавання эфекту мы прыдумвалі (часта такія лісты пісаліся калектыўна) злёнены гісторыі чуць не з космасу. І якое было здзіўленне! Чулае „Сэрцайка” адчувала ігру з другога боку. Яно іранізавала, або паказвала на праблемы, „закаханага” аўтара(ў) у зусім іншым месцы (напрыклад, у арфаграфіі!). Прытым шчыра намаўляла пісаць у „Ніву” не толькі пра нешчаслівае ка-

ханне. Як відаць, словы спадарыні Ады я прыняла ў сваё сэрца.

Праўда, пачаткі нашага знаёмства былі складанымі. На працягу першага года маёй працы ў „Ніве”

мы, апрача прывітання, не абмяняліся ні словам! У сяброўскіх адносінах Ада Чачуга была асобай патрабавальнай. Яна доўга „правярала” чалавека. Глядзела на яго адносіны да працы, журналісцкую этыку. Сапраўды, трэба было запрацаваць на яе давер і ўвагу. І на крытычныя заўвагі, якімі карысталася таксама ашчадна і дыпламатычна. Мне пашанцавала пазнаёміцца з Адай Чачугай не толькі як элегантнай шахматысткай беластоцкіх салонаў. Часта думаю пра яе як басаногую дзяўчынку ў партызанскім атрадзе. Яе дзяцінства выпала ў гады жудаснай вайны, калі страціла маці. Апошнія гады нямецкай акупацыі хавалася ў лесе, у партызанскім атрадзе, сярод нястач, голаду і холаду. Ада Чачуга гаварыла, што ўсё можна прахварэць, змірыцца з самым цяжкім няшчасцем, калі побач цябе добрыя людзі. Мне запамятаўся яе апавед пра добрага незнаёмца, які падарыў ёй у марозную партызанскую зіму дзіцячыя валёначкі. Гэты падарунак быў адным з найважнейшых у жыцці; ён пасля ўплываў пазітыўна на ўспаміны пра самыя жудасныя гады акупацыі. Ада Чачуга любіла пабачыць сваіх сяброў і шчаслівымі. Яна, як мала хто, распяшчала наш рэдакцыйны калектыў найлепшымі пачатковымі, пазітыўна ўплывала на атмасферу ніўскіх святкаванняў. Ніхто як яна не ведаў столькі анекдотаў! І заўсёды адчувалася яе захапленне лепшым бокам чалавека. Гэтага прычыпу пакойная Ада Чачуга трымалася з дзіўнай паслядоўнасцю ў сваёй творчасці і працы. Магчыма таму, нават найбольшыя яе крытыкі, марылі пра адно — каб яна хоць раз пра іх напісала!

Сёння, калі яна адышла ў лепшы свет, мы адчулі вялікую страту і боль. У гэтым смутку ёсць пэўнае суцязненне — дастаткова разгарнуць архіўныя нумары „Нівы”. Ада Чачуга не змарнавала свайго таленту. Яна, сталічная мінчанка, падарыла яго нам — беларусам Падляшша. Хай пухам будзе ёй наша падляшская зямелька!

Ганна КАНДРАЦЮК

ве з „Нівай” выказаў выдатны пісьменнік і кінематаграфіст Тадэвуш Канвіцкі:

— Важныя самы сіла і патэнцыя. Люблю глядзець бокс. Паявіліся ў яго сусветным выданні беларусы; вядома — як жаце дадумацца — я іхні заўзятар. Паўляюцца ў Нью-Йорку, у Лондане. Змагаюцца, да таго выдатна, на ўсіх рынгах. Не гаварыўшы ўжо аб гэтым, што хлопцы штосьці на гэтым зарабляюць і падтрымліваюць свае сем’і, уява беларускай дзяржавы становіцца ўсё больш вядомай. Таксама і ў іншых галінах трэба канкурываць. Можна казаць, што іншыя „натрэніраваныя вякамі, а што ж мы, мы маем пачынаць з нуля?” Трэба зразу мець, што ў дэбюце ёсць свая краса, нейкая прыгажосць і іншасць.

І ўсё гэта праўда і не толькі тады, калі гаворка пра бокс, як паказала ў беларускім выпадку алімпіяды. Адно няхай спартыўныя поспехі не будуць выкарыстоўвацца як прыкрыўка для нікчэмных палітычных дзеянняў.

Мацей ХАЛАДОЎСКИ

У Збучы жыве беларускасць

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Яшчэ не так даўно збучкія сяляне пасвілі кароў на месцы тысячагадовага гарадзішча. Людзі касілі тут траву і не думалі пра гістарычныя падзеі, якія ўчынілі гэтае месца славы на ўсю Польшчу. Толькі археалагічныя раскопкі, якія пацвердзілі даўнасьць гарадзішча, яго абарончы характар, распалажэнне могілак на насыпе, далі пачатак археалагічным фэстам. Выснова, што гэтае месца насялялі ў асноўным людзі з усходу, да якой дайшоў археолаг Інстытута археалогіі і этналогіі Польскай акадэміі навук Дар’юш Краснадэмбскі, і надпіс на аўтобусным прыпынку ў Збучы „Жыве Беларусь!” (апошнім часам крыху запэцканы) моцна падбадзёрваюць мясцовае насельніцтва. Упэўненасць мясцовага насельніцтва ў сваёй беларускасці, што пацвярджае не толькі перапіс насельніцтва, але і вяртанне да славы тага мінулага, дае магчымасць адукаваць у патрыятычным духу моладзь Чыжоўскай гміны, якая станоўча вылучаецца на фоне ўсяго Гайнаўскага павета валоданнем роднай мовы.

Багаты ў прэзентацыю жыцця ў мінулым VI Археалагічны фэст, выступы калектываў, гульні і спаборніцтвы сталі штуршком для дадатковых дзеянняў. У бліжэйшы час прадбачаецца адкрыць у Чыжоўскай гміне археалагічны шлях, на якім цэнтральнае месца зойме збучкае гарадзішча.

Хаця ўлады Чыжоўскай гміны ведаюць, што ладзіць у верасні вялікае мерапрыемства рызыкаўна з-за дажджлівага перыяду, аднак не рашаюцца пераносіць яго на летні час. Да насыпу прылягае поле, на якім збучане вырошчваюць збожжа. Пасля жніва пераўтвараецца яно ў вялікую стаянку для машын. Некаторыя ўдзельнікі мерапрыемства выходзяць закурыць за насып, а калі б расло побач даспелае збожжа і стаяла засохлая трава, мог бы ўзнікнуць пажар. Праўда, сярод службоўцаў, якія кіруюць патокам машын і забяспечваюць тэрыторыю вакол гарадзішча, якраз многа пажарнікаў з добраахвотнай каманды з Чыжоў, дык і яны ведаюць, што з агнём няма жартаў і таму ўсе трымаюцца вераснёўскай даты мерапрыемства.

Археалагічны фэст на гарадзішчы — свята не толькі для жыхароў Збуча, але і навакольных вёсак. Сёлета мерапрыемства распачалося якраз з выступаў мясцовых беларускіх калектываў — „Чыжавян”, „Збучанак” і „Незабудак”. Пазней цяжка было і злічыць выступаючыя калектывы. Можна сказаць, што сёлета фэст, які адбыўся 7 верасня, быў выключным днём у параўнанні з мінулымі гадамі, калі гаварыць пра надвор’е. У вельмі цёплы і сонечны дзень, калі тэмпература даходзіла да 30 градусаў, мноства людзей сабралася на збучкім гарадзішчы і, глядзячы на выступы, загара-

У час фэсту выступілі дзве „Маланкі”: распяваная бельская і рыцарская белавежская

ла на сонцы. Людзі прыйшлі пабачыць атракцыёны, асабліва паказ даўніх рамёстваў і старадаўняй зброі. Не абышлося без змаганняў

рыцарства Кузьма Гутоўскі з Белавежы.

Звычайным вяскоўцам цяжка было вымавіць назвы рыцарскіх дружын, якія прыехалі з Беластока і Торуня, а тым болей іх запам’ятаць, а гэта яны ў галоўным прэзентавалі рыцарскую барацьбу перад сцэнай. Білі яны мячамі па шлемах і шчытах праціўніка, быццам мужыкі ў мінулым цапамі ў час малацбы, чым маглі перапалохаць малых дзетак, якія выйшлі перад публіку, каб лепш бачыць змаганні.

— У нас мячы тупыя, але калі ідзе змаганне, мы лупім імі не толькі па шчытах і шлемах, але і па тоўстай вопратцы, — удакладніў Кузьма Гутоўскі.

Хаця астаюцца сінякі,

за такія выступы плацяць жа гро-

рыцараў, якое зацікавіла маладых людзей. Я якраз завязаў размову з дружынай славянскіх рыцараў „Маланка” з Белавежы (аднайменны бельскі калектыв таксама ўдала выступіў на збучкім мерапрыемстве).

— Мы — мясцовыя славянскія рыцары, а назва дружыны ўзятая з усходнеславянскай мовы. Зараз у Белавежскай пушчы вядуцца раскопкі, а і ранейшыя даследы пацвердзілі, што ўжо ў сярэднявекі на тэрыторыі нашай пушчы бурліла жыццё, — заявіў прадстаўнік мясцовага

Васіль Галёнка (справа) вучыў кавальскаму рамяству

шы. За гульні рыцараў з выбранымі асобамі з публікі я ўжо не заплаціў бы. Добра, што апрача выступаў рыцараў і коннікаў, было многа іншых атракцыёнаў накіраваных не толькі да жанчын і дзетак. У час мерапрыемства можна было купіць мёд, булчкі начыненыя капустай, а дзеткі гулялі ў спецыяльна збудаваным для іх гарадку і падымаліся ўверх на шары.

Цікавымі былі размовы з мясцовымі людзьмі, якія расказвалі пра свае поспехі і клопаты.

— Хаця я працую ў „Пронары”, то яшчэ з дапамогай сямейнікаў гадую 20 кароў. У пераліку на адну карову ўдаецца мне выпрадукаваць штотраш больш малака, але цана яго паніжаецца, а за гэтым і ідзе паніжэнне прыбытковасці, — заявіў Марк Аўласюк з Кленік, які перамог у спаборніцтве па кіданні хамута.

Мой суразмоўца не сказаў адназначна, дзе набраў столькі сілы, каб хамут з яго рук паляцеў найдалей. Я аднак думаю, што не ў „Пронары”, а на гаспадарцы. У мінулым за такія адносіны да хамута мог бы ён прыняць ад дзеда ўдар цэпам па задніцы, але зараз коней у Чыжоўскай гміне як на лякарства, а хамуты асталіся і можна імі трэніравацца. Кавалёў таксама хіба няма ў Чыжоўскай гміне. Хаця Васіль Галёнка, ураджэнец Чыжоў, прэзентаваў перад шырокай публікай кавальскае рамяство, то выступаў ужо ад імя Музея кавальства і слесарства з Гайнаўкі з паказам працэсу выплаўкі жалеза і вырабу жалезных прадметаў. Пачынаючы з ганчарства, а канчаючы на вырабе аздабленняў з бурштыну, цяжка і пералічыць усе прапановы, з якімі выйшлі арганізатары мерапрыемства.

— Мы плануем адчыніць археалагічны шлях, які будзе праходзіць праз збучкае гарадзішча, даўнія могілкі і курганы каля Збуча. На гэтым шляху паказваліся б таксама курганы каля Койлаў, Каменя, Лядаў і Курашава, — заявіў дырэктар Гміннага асяродка культуры Юрый Якімюк, які са сцэны аб’явіў выступы калектываў і гульні. Узнагароды пераможцам спаборніцтваў уручаў вайт Чыжоўскай гміны Юрый Васілюк.

Калі спыталі хлопцаў і мужчын, якія мелі ўбіваць малымі малаточкамі вялікія цвікі, адкуль яны прыехалі, тыя назвалі Локніцу, Збуч і Крывую. Хлопцы з навакольных сёл стралялі таксама з лука, кідалі кап’ём. Аднак найбольш людзей прыйшло паглядзець выступы калектываў і паслухаць беларускія песні. Прафесійны спеў у выкананні „Гасцінца” з Беларусі і ўдалыя выступы моладзі з „Гродзенскіх карунак” выклікалі вялікае зацікаўленне.

Археалагічны фэст у агульным даў магчымасць жахарам Чыжоў, Лянева ці Лушчоў паглядзець на даўнія традыцыі без дапамогі шклянога экрана тэлевізара.

Прыгожыя звонкія песні

Прыгожыя беларускія песні луналі-плылі па Старым і Новым Ляўкове (Гайнаўскі павет) у апошняю сёлетнюю жнівеньскую суботу. Войт Нараўчанскай гміны і старшыня ТАА „Будаўнічая кераміка Ляўкова” арганізавалі ў тамашнім амфітэатры беларускі народны фест і свята керамікаў. Канцэрт вёў Марк Скамароўскі, які таксама вельмі прыгожа спяваў беларускія песні сола.

На сцэне выступілі мясцовыя фальклорныя калектывы „Цаглінкі” са Старога Ляўкова і „Нараўчанкі” з Нараўкі. Прыехалі маладзёжныя эстрадныя гурты, м.інш. „Сказка” з Беластока, сямейнае трыо з Макаўкі і „Прымакі” з Гарадка. Зоркай культурна-забаўляльнага мерапрыемства ў Ляўкове быў без сумнення гурт „Прымакі”.

Надвор’е было ласкавае. Прыемна і весела было пасядзець у цячэчку таполяў і асалодзіць сабе свабодны час мілагучнымі песнямі. Рэпертуар быў багаты. Хто хацеў мог купіць сабе аўдыёкасеты з запісамі найпрыгажэйшых мелодый.

Адбыліся два конкурсы: літаратурны на верш і на песню пра ляўкоўскіх керамікаў (якія сёлета святкавалі сваё саракагоддзе) і на найлепшую скульптуру з гліны. Адным з пераможцаў у літаратурным конкурсе стаў Янка Целушэцкі. Зачытаў ён свой верш-песню на беларускай мове. Узнагароды пераможцам уручылі Міхал Бароўскі (сакратар Гміннай установы) і Анна Ступігін (дырэктарка Гміннага асяродка культуры ў Нараўцы).

У Ляўкове свята

У Ляўкове сёння свята.

Сабралася людзей багата.

„Цаглінкі” танцуюць лойка –

„Керамічнай” ж саракоўка!

Грай, гармонік. Звонка грай!

Гузлік цісне Мікалай.

Яго ўсе слухаюць згодна,

Ён да нас ездзіць аж з Гродна.

Тут цэглу робіць многа рук,

А кіруе Алесь Бандарук.

Каб кожная мела дзюрку,

Прыняў Равінскага Юрку.

Цэгла з Ляўкова на ўвесь край!

Грай, гармонік, гучна грай!

Увес наш тавар харошы,

Дык купляйце яго за грошы!

Грай, гармонік, весела грай!

Радуй усіх, як месяц май!

Усе тут дружна працуюць,

Дык хай жа сёння танцуюць!

Янка Целушэцкі

Новае ў Новым Ляўкове і Ахрымах

Улады Нараўчанскай гміны шмат клапацяцца пра дарогі. Ад пачатку ліпеня г.г. ідзе пракладка новага тратуара ў Новым Ляўкове, там дзе яго ніколі не было. Як цяпер папрыгажэла вуліца і вёска! Абноўлены равы і масткі. У ліпені закончылі пракладку тратуара ў Старым Ляўкове — каля жылых блокаў насупраць керамічнай фабрыкі.

1 верасня г.г. пачалі класці асфальт на жвіроўцы з Падляўкова ў вёску Ахрымы і на вуліцы ў гэтай вёсцы.

Найперш былі планы, а зараз яны здзяйсняюцца. Каб планы зматэрыялізаваліся, асаблівы клопат праявілі радныя м.інш. Ян Целушэцкі з Новага Ляўкова і Андрэй Мядзведзь з Капітаншчыны (ён старшыня Гміннай рады ў Нараўцы).

Незвычайнае гэта было спатканне людзей сталага ўзросту. Спаткаліся яны сярод палёў, лясоў і лугоў паміж вёскамі Трасцянкай і Сацамі над рэчкай Рудняй на дачы Аляксандра Астроўкі, які быў ініцыятарам і арганізатарам гэтай сустрэчы. І галоўным спонсарам таксама. Гэта было класнае спатканне былых школьнікаў 1957 года нараджэння, якія навуку ў трасцяніцкай школе пачыналі ў 1964, а восьмы клас кончылі ў 1972 годзе.

У суботу, 16 жніўня, дзень быў сонечны і гарачы. Удзельнікі сустрэчы сталі збірацца ля лаўкі Аляксандра Астроўкі, адкуль іх на машынах па польных дарогах завезлі на месца сустрэчы. Там ужо чакалі застаўленыя сталы над сажалкай. І хоць ежа і напоі былі смачныя, то сустрэча пачалася з размоў, жартаў і музыкі. Прывезеныя арганізатарамі гарманіст Юрка Дамань і салістка Марыя Хіліманюк з Нарвы развесялялі сабраных беларускімі, рускімі і іншымі песнямі. На пачатак усе праспявалі „Сто лят” і „Многая лета”. У сустрэчы прыняло ўдзел толькі 13 „дзяўчат і хдопцаў”, хоць у класе было іх удвая больш. Была

таксама настаўніца Галена Тапалянская, якая іх уводзіла ў навуку — вучыла з першага класа і была іх школьнай выхавальцай па чацвёрты клас. А потым пад самы вечар прыехаў Мікалай Якімюк — іхні выхавальца з пятага па восьмы клас. Тады ўсе ўдзельнікі спаткання зрабілі памятны здымак з выхавальцамі.

І зноў за сталамі царылі музыка, размовы, спевы, жарты. Галінка Богуш-Нікалаюк жартавала, што замест назвы гарэлкі „класуўка” прачытала „клясуўка”. І паплылі ўспаміны пра адказы, ацэнкі і класныя работы, школьныя свавольствы і жарты. І хоць тады вучні яшчэ крыху баяліся настаўнікаў і бацькоў — школу, сваю школу ў Трасцянку ўспаміналі з цеплынёй. Потым пераважна працягвалі яны навуку ў Беластоку, дасялі, абзавяліся сем’ямі, працуюць. Двое з іхняга класа жыве за межамі — адзін у Злучаных Штатах, а Лена Трафімюк у Нямеччыне больш за 10 гадоў. І яна з таго замежжа прыехала спаткацца з сябрамі і адведаць сваіх блізкіх і маму, якая жыве ў Трасцянку. На жаль, не жывуць з іхняга

класа тры: Валодзя Федарук, Генік Лук’янюк (сын Мікалая з Бялкоў) і дзяўчынка з суседніх Анцутаў.

Ліда Грыгарук-Габрылеўская прывезла вялікі адбітак здымка з восьмага класа, каб усе пабачылі сябе маладымі. Тады ім было па 15 гадоў, а цяпер — наадварот — 51. І хоць гады бягуць, усе цешыліся са спаткання. А калі ўжо выпілі па чарцы, гарманіст пачаў падыгрываць да танца. І хоць было гарача і гуляць прыходзілася на траве, усе пусціліся ў скокі. А потым зноў адпачывалі пры сталах, гутарылі, спявалі. Трэба тут адзначыць, што ніхто не забыў песню „Люблю наш край...”.

Усе цешыліся спатканнем, але хіба найбольш галоўны арганізатар калісь Шура, а цяпер Аляксандр, а некаторыя кажучы „Олек” Астроўка. Сумаваў толькі, што амаль усе аднакласнікі паабяцалі прыехаць, а прыбыло толькі 13 чалавек. Гасціну для іх рыхтавала Шурава жонка Аня, а давозіў на экскурсію іхні сын.

Добра было б, каб такія спатканні ўвайшлі ў традыцыю трасцяніцкіх вучняў і іншых гадоў нараджэння!

РУТА

Спасаўскія рэфлексіі

Дзевятнаціцатага жніўня — свята Спаса. З самага рання цудоўнае надвор’е. Жонка пайшла ў царкву памаліцца за сям’ю і пасвяціць фрукты, а я застаўся дома. У дамашняй цішыні пачалі наведваць мяне розныя сумныя рэфлексіі, як жыццёвыя, так і палітычныя.

Спаса — значыць, большая частка жніўня і лета за намі. Яшчэ цёпла, прыгожа, але штораз сумнейшым становіцца наваколле, нейк сумней становіцца і на душы, а грыбы не паяўляюцца. Шкада мне адыходзячага лета і часу. Штораз мацней буяніць прырода: то засуха, то патап, то град, то бура, то тарнада, ужо нашае тарнада.

У сродках масавай інфармацыі таксама тарнада — збройны канфлікт паміж Грузіяй і Расіяй за Асецію і Абхазію. Хаця Грузія і распачала гэты збройны канфлікт, але надалей карыстаецца поўнай падтрымкай Злучаных Штатаў Амерыкі, а, значыць, і польскага кіраўніцтва. Польскае грамадства і ёўрасаюзныя краіны крыху асцеражэйшыя ў ацэнцы прычын канфлікту. А ўжо зусім аб’ектыўна кажучы — праўда, як і часцей за ўсё, ляжыць дзесьці пасярэдзіне. Вінаваты абодва бакі, а церпяць нявінныя народы. І менавіта за іх, пакрыўджаных у гэтым канфлікце грузінаў, асецінцаў і абхазаў, трэба ўсім нам перажываць, шкадаваць іх і дапамагаць ім выйсці з гэтай патавай сітуацыі. Але не, свет падзяліўся ў гэтым шкадаванні

і дапамозе пакрыўджаным на дзве групы — так бы мовіць, заходнюю і ўсходнюю. Заходняя, на чале з ЗША і іх спадарожнікамі, ліе слёзы над лёсам толькі грузінаў і іх прэзідэнта, бо ім сталася вялікая крыўда. І бясспрэчна крыўда ім сталася... А над лёсам асецінаў і абхазаў ліюць гарачыя слёзы расіяне, бо ім сталася вялікая крыўда. І канешне, сталася ім крыўда, бо таксама разрушаны іх гарады і сёлы, і загінулі іх людзі...

Калі ж хто, па той ці іншай прычыне, пралівае свае слёзы толькі за адных, то няшчырыя іх слёзы, кракадзілавы. У такога тыпу слязах абодва названыя бакі ўжо моцна спецыялізаваныя. Над горкім лёсам розных пакрыўджаных народаў мора такіх слёз пралівалі ў свой час саветы. А цяпер шчодро ліе іх заходні лагер. Аднак пасля такога жорсткага, бесчалавечнага ўчынку ЗША і заходніх дзяржаў з сербамі, іракамі, афганцамі ды іншымі народамі, няк не верыцца ў іх шчырасць. Класічны прыклад дваіных стандартаў тут...

Давайце далей прыглянемся гэтым парадоксам. Не так даўно Савецкі Саюз увёў свае войскі ў Афганістан і распачаў там вайну з афганцамі. Вайна атрымалася працяглай і кровапралітнай. Нішто ўгробілі і пакалечылі там мноства свайго і афганскага народу. ЗША і заходнія краіны моцна крытыкавалі савецкае кіраўніцтва за гэтую вайну. І правільна рабілі, бо гэтая вайна была чарго-

вым крамлёўскім шаленствам. Савецкі Саюз і спадкаемніца яго Расія, як ніводная іншая краіна мае пад дадаткам і зямель сваіх, і прыродных багаццяў — толькі трэба разумна, пагаспадарску карыстацца імі.

ЗША і заходнія краіны не толькі крытыкавалі савецкае кіраўніцтва, але і актыўна дапамагалі афганцам ваяваць з савецкай арміяй. Давалі ім сучасную магутную зброю, вучылі карыстацца ёю і прафесійна ваяваць. Падобна, зрэшты, было і з іракамі, і ўсялякімі іншымі талібамі ды алькаїдамі. І навучылі. Сталі яны суперваірамі. Савецкія войскі дасталі ў сраку і паабіватыя, пакалечаныя фізічна і маральна вярнуліся дадому...

Не мінула многа часу, як тыя ж самыя амерыканцы са сваімі заходнеўрапейскімі партнёрамі ўвялі свае войскі і на Балканы, і ў Ірак, і ў Афганістан. І шукаюць новых месц, куды б яшчэ можна было паслаць іх. У некаторых месцах ужо добра заселі яны і не толькі б’юць былых прыяцеляў і вучняў, але і самі дастаюць ад іх у сраку. Былыя вучні штораз смялей пачынаюць арганізаваць тэракты і ў іх дома, сеючы жах і паніку. Да чаго ж усё гэта дзядзе?!

Адзін наш сучасны міністр у час савецка-афганскай вайны быў таксама вялікім прыяцелем афганскіх талібаў; ездзіў з амерыканцамі туды, памагаў ім. Няёмка павінна быць цяпер яму, калі прывозяць на радзіму пабітых і пакалечаных гэтымі ж талібамі нашых хлопцаў.

І дзе ж, скажыце, тут сэнс і логіка?!

Васіль САКОЎСКІ

Таварыству беларускай культуры ў Літве — 20!

Яны захоўваюць беларускі дух

Алесь АДАМКОВІЧ, Вільня

У суботу, 30 жніўня 2008 г., Таварыства беларускай культуры ў Літве адзначыла свой дваццацігадовы юбілей. Так, ужо два дзесяцігоддзі гэтая арганізацыя рупліва пчыруе на ніве беларушчыны і яе захавання ў Літоўскай Рэспубліцы. Сёння так ёсць, што дарагая кожнаму беларусу Вільня з кожным днём усё больш і больш аддаляецца ад Беларусі і беларуская прысутнасць менш і менш заўважная ў гэтым Вечным Горадзе. І таму з кожным разам становіцца складаней захоўваць беларускі дух гэтага месца. Але як бы там не было, у Літве ведаюць, што ёсць беларусы не толькі як мінулае, але як і рэалія найноўшай гісторыі, дзякуючы высылкам сяброў Таварыства і яго нязменнага кіраўніка Хведара Нюнькі.

20 год таму сабраліся віленскія беларусы, каб арганізаваць таварыства з мэтай захавання беларускай Вільню з яе героямі, дзеямі і прабегшымі днямі. Гэта быў той час, калі рушылася імперыя і народы атрымалі магчымасць не толькі на сваё нацыянальнае самавызначэнне, але і на пабудову сваіх дзяржаў. Беларусы не засталіся ў баку. Сённяшняя Беларусь, хаця і далёкая ад Беларусі, але так ці іначай яна існуе на палітычнай мапе свету і сведчыць чалавецтву аб быцці беларусаў як нацыі. Вільня застаецца ў межах Літвы. І тут варта зазначыць, што і беларусы ўнеслі значны ўклад у здабыццё незалежнасці Літвы: 10 беларусаў узнагароджаны медалямі за ўдзел у барацьбе за самастойнасць гэтай краіны.

Ля вытокаў стаялі: Хведар Нюнька, Лявон і Юрка Луцкевічы, Зоська Верас, Кастусь і Леакадзія Шышэі, Леанід Кароль, Аляксей Анішчык, Мікола Руднінскі і інш. Яны былі першымі пасля 50 год забыцця, хто ўзяўся за адраджэнне беларускасці ў гэтым краі.

Дзякуючы старанням ТБК, у Вільні ўсталяваны помнікі на могілках беларускіх дзеячаў, адкрыты мема-

Намаганні Таварыства і яго старшыні Хведара Нюнькі ў Вільні адчынена беларуская сярэдняя школа імя Францішка Скарыны, якая лічыцца працягам Віленскае гімназіі, зачыненнай бальшавікамі. У Віленскім педагагічным універсітэце створана кафедра беларускай мовы.

ТБК правяло тры канферэнцыі беларусаў Балтыі. Пастаянна праводзіць пікеты каля расейскай і беларускай амбасад, пратэстуючы як супраць рэжыму Лукашэнкі, так і імперскай палітыцы Расеі.

І тое, што ў гэтым годзе сябры ТБК былі запрошаны на сустрэчу з прэзідэнтам Літоўскай Рэспублікі і атрымалі віншаванні з нагоды 90-годдзя абвяшчэння БНР сведчыць, што літоўскі ўрад беларусаў Літвы ўспрымае ў вобразе Таварыства беларускай культуры. Сяброў Таварыства прымаюць на высокім узроўні палітыкі розных краін. І гэта яшчэ адно прызнанне тых, хто стаіць на абароне свае мовы, гісторыі, культуры.

Таварыствам выдадзены не адзін дзесяткаў кніг, сабраны багаты архіў

лінскага, Уладзіміра Кузменкі, Генрыка Астроўскага, Валеры Місюка.

На святкаванні прысутнічала шмат шаноўных і знакамітых асоб, тых, што твораць сённяшняю гісторыю Беларусі: Уладзімір Арлоў, Уладзімір Колас, Анатоль Белы, Валдас Банайціс, Зінаіда Бандарэнка, Кася Камоцкая, Уладзімір Хільмановіч, Юры Бандажэўскі, Алесь Смалянчук. Кож-

Імпрэза ў зале ТБК

ны з іх распавядаў аб сваім бачанні Вільні, месцы ў ёй беларусаў, аб лёсе Бацькаўшчыны. І ніводнага з іх не пакідала вера ў тое, што ў хуткім часе ўсе сустрэнемся ў вольнай, незалежнай, дэмакратычнай, беларускай Беларусі.

Выступаючы, сябры Таварыства (Сяргей Карабач, Крысціна Балаховіч і другія) распавялі аб дзейнасці ТБК, аб становішчы беларусаў Віленшчыны і аб іх гісторыі. Аб стварэнні гэтае арганізацыі больш падрабязна распавёў яе старшыня Хведар Нюнька. У іх прамовах канстатавалася, што беларусы сапраўды засталіся забытымі і непатрэбнымі. Яны не маюць ніякай падтрымкі і ўсё трымаецца выключна на адным энтузіязме. Тыя ж самыя літоўцы не вельмі хочучь дапамагаць беларусам, а часам нават адчуваецца і варажжа стаўленне. Напрыклад, спадар Хведар узгадаў выпадак, калі беларусы дамагаліся стварэння беларускай школы, а міністр адказаў, што калі тыя хочучь беларускай школы, то няхай едуць у Беларусь. Шмат праблемаў ёсць і сёння. Гэта і стварэнне музея Якуба Коласа, якое ўжо цягнуецца другое дзесяцігоддзе, і аднаўленне музея Луцкевічаў, якое таксама, не вядома па якіх прычынах, не атрымліваецца.

Але гэта не прычына, каб складаць рукі. Жыццё паказвае, што нічога не даецца лёгка. Трэба проста рабіць справу і тады будуць вынікі, — спадзяюцца сябры таварыства. На заканчэнне святочнай праграмы сябра таварыства Андрэў Старавайтаў праспяваў патрыятычныя песні, Вера Хамянюк прачытала свае вершы, Таццяна Райнене прадэклавала паэму „Тарас на Парнасе“, выступіла таксама народная артыстка Беларусі Зінаіда Бандарэнка, а сама праграма закончылася пад жывы голас Касі Камоцкай.

Час ідзе. І Беларусь, якую ўкрыжавалі, растапталі і занябалі — уваскрэсне. І думаю, не апошні ўнёсак у гэта ўнесла Таварыства беларускай культуры ў Літве, галоўная задача якога — захаванне беларускага духу Віленшчыны.

Выступае Уладзімір Колас

па гісторыі Беларусі і Літвы.

ТБК прыняло ўдзел ва ўсіх з'ездах беларусаў свету, мае вельмі цесныя кантакты з беларускімі дыяспарамі як блізкага, так і далёкага замежжа.

20 год — гэта цэлае пакаленне, гэта ўжо той час, каб асэнсаваць, што здзейснена і з чым ісці далей. А зроблена, як бачым, шмат: беларусаў ведаюць, аб іх прынамсі чуюць, яны навучыліся бараніць свае правы і інфармаваць сусветную супольнасць аб сваіх праблемах, аб тым, што гіне нацыя, мова, культура. Навучыліся яны таксама і рабіць. Доказам гэтага ўсё вышэйпералічанае.

У прыгожай зале (аздабленнем якой займалася мастачка Крысціна Балаховіч) вядучыя Леакадзія Мілаш і Артур Яўмен абвясцілі аб адкрыцці ўрачыстага мерапрыемства.

Распачалі яго хвілінай маўчання, ушаноўваючы памяць тых сяброў, якіх ужо няма, якія ў нябеснай Беларусі сняць сны аб Вольнай і Святой Бацькаўшчыне. Так, сярод нас ужо няма: Лявона і Юркі Луцкевічаў, Леаніда Караля, Кастуса Шышэі, Аляксея Анішчыка, Міколы Ру-

Выступае Уладзімір Арлоў

рыяльныя дошкі, прывечаныя дзесячам беларушчыны: Францішку Скарыну, Кастусю Каліноўскаму, Браніславу Тарашкевічу, Рыгору Шырму, Янку Купалу, Вацлаву Ластоўскаму, Пятру Сергіевічу, Наталлі Арсенневай, Адаму Станкевічу, Максіму Гарэцкаму... І сёння, блукаючы завулкамі старога Вільні, не толькі адчуваеш гэты беларускі дух, але бачыш і вонкавыя знакі, сляды тае слаўнае гісторыі.

Ці будзе добра?

„Ніва“ двойчы ўжо пісала як гэта будзе добра, калі Міхалова стане горадам. Пра будучых міхалоўскіх мяшчан 16 жніўня загаварыла і тэлебачанне. Але як даехаць да гэтага горада, то ніхто не напіша. А па суботах і нядзелях з Падзяран у Міхалова няма як дабрацца. І гэта нікога не цікавіць.

Спадар войт (а будучы бурмістр) па тэлебачанні ўсё добра гаворыць, а пра нас, пенсіянераў, і другіх старэйшых асоб не дбае. Напрыклад, у нядзелю ў царкву ці касцёл даехаць яшчэ можна, але назад прыходзіцца ісці пяхом. Я выйшаў з царквы ў 12 гадзін і стаяў на вуліцы, каб які вадзіцель мяне падвёз, бо восем кіламетраў мне ўжо не ісці пехатою. Стаяў я дзве гадзіны — безвынікова. Што ж рабіць, пайшоў я да цырульніка, даў яму 20 зл. і той завёз мяне дахаты.

Сем кіламетраў за 20 злотых. А транспартнае прадпрыемства ПКС, каб аднавіць маршрут з Бела-стока праз Падзяраны ў Міхалова хацеў 2 зл. за кіламетр. Але нашым чыноўнікам з-за гэтага галава не баліць.

Колькі разоў „Ніва“ пісала пра Міхалова, але войт ні разу не адгукнуўся. Што ж, ён „Ніву“ не чытае, па-беларуску не ўмее. Калі стане бурмістрам, то можа займее прэс-сакратара?

Пачаўся школьны год. На чым вучні будуць дабірацца з Падзяран у Міхалова? Ліквідуюць школы ў Шымках, Новай Волі, бо нерэнтабельна плаціць настаўнікам. Чаму калісь, пры санацыі, аплачвалася трымаць чатырохкласныя школы ў Пяньках, Азябла, Баршчэве, Кухмах з адным настаўнікам?

Заўтра назбіраю грыбоў і прадам іх, каб мець грошы адправіць ліст у „Ніву“.

Дзядзька ЗАХАР

Дзе грыбы?

Мінае лета а грыбоў у лесе няма. Пасля маёвых дажджоў паказаліся лісічкі і на гэтым скончылася. Гаварыў я са скупшчыцай лясных пладоў у Кузаве і вось што яна сказала: „Грыбнікі прыносілі не больш чым пятнаццаць кілаграмаў лісічак удзень (у мінулым годзе скупляла я ў дзесяць разоў больш). Зараз і таго няма, бо прыватніку Чаромсе больш плаціць і туды вязуць. Шафёр, які забірае ад мяне скуплены тавар гаворыць, што такога лета даўно не было, каб у сезоне ніякай бэткі ў лесе не знайшлося“.

Чакаць затым трэба восені ды спадзявацца зялёнак. Калі і гэтых не будзе, тады на каляды прыйдзецца спажываць апельсіны замест грыбочкаў. Што ж, натура любіць учыняць сюрпрызы. (УС)

З глыбокім жалем паведамляем, што 26 жніўня 2008 года на 101 годзе жыцця памёр

АЛЯКСАНДР ХАРКЕВІЧ, ураджэнец Лешукоў.

Словы шчырага спачування ягонаму сыну Аляксею Харкевічу з прычыны смерці Бацькі выказваюць сябры з хора і Беларускага музея ў Гайнаўцы.

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

Зорка

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ І МОЛАДЗІ

Мы не маглі наслаць хлапцоў у іншую школу!

Першы дзень у школе. Памятаем яго ўсё жыццё. Ідзем з кветкамі для першай настаўніцы. З вялізным хваляваннем і спадзяваннямі. Разам з намі бацькі. Яны таксама перажываюць. Моцна трымаюць за ручку, папраўляюць скамечаны каўнерык белай кашулі. Сфатаграфуюць наш кожны крок. Пасля гадоў будзем глядзець на свае здымкі з чуласцю. Будзем здзіўляцца сваёй нясмеласці. Або зухаватасці. Адчытаем на сваіх тварыках настрой пачатку, новай дарогі.

Шымэк Бэдэнічук самы рослы хлапец у першым „а” класе. Хлопчык прыйшоў разам з мамай, але не трымаецца ейнай спадніцы. Тут, у Пачатковай школе № 4, ён сустрэў сваіх „старых” сяброў. Побач Куба Цішук і Міхась Бабік. Разам хадзілі ў беларускі садок. Бацькі хлапчукоў запісалі іх у беларускі клас.

— Ці вядома колькі дзяцей з першага класа будзе хадзіць на беларускую мову? — пытаем у спадарыні Аліны Ваўранюк.

— На беларускую мову запісалася дзесяць асоб, — кажа настаўніца. — Гэта выпускнікі беларускага прадшколля № 14 у Беластоку. І цікава, сярод іх амаль самі хлопцы.

Сёлета ў ПШ № 4 толькі тры першыя класы. У першым „а” на 22 вуч-

няў сем дзяўчат, а ў беларускай групе на дзесць асоб толькі тры дзяўчынкі.

— Гэта не першы ваш такі „мужчынскі” клас?

— Сапраўды, падобная з’ява выступае ў другім класе. Там 12 хлапцоў і тры дзяўчынкі.

— А з якімі спадзяваннямі вы прывіталі новы навучальны год?

— Як заўсёды, з цікавасцю, — чу-

ем у адказ. — Мы падрыхтавалі шэраг праектаў на новы навучальны год, — кажа настаўніца. — Амаль у кожны дзень тыдня будуць адбывацца пазаўрочныя заняткі. Па панядзелках і аўторках у нас будзе працаваць тэатральны гурток для малодшых і старэйшых вучняў. Па серадах — рэпетыцыі рок-гурту „Клюквы”, які павядзе Ілона Карпюк. Па чацвяргях будуць сустра-

кацца аматары аўтэнтчнага фальклору, а заняткі этнічнага спеву павядзе Анна Фіёнік, лідарка этнагурту „Жэмэрва” са Студзіводаў. Па суботах прадбачаны заняткі па саломапляценню. Будуць таксама прапановы для настаўнікаў і бацькоў. І вядома — экскурсія ў Беларусь, у гэты раз беластанчане наведваюць беларускае Палессе.

У новым навучальным годзе ў ПШ № 4 беларускую мову будзе вывучаць 67 асоб.

— Скажыце, чаму вы адправілі свайго сына ў беларускі клас? — пытаем у спадарыні Анны Цішук, мамы Якуба і Міколкі.

— У нас практычна не было выбару, — кажа спадарыня Анна. — Мы не маглі адаць сваіх дзяцей у іншую школу. Для нас вялікая радасць, калі дзеці могуць вывучаць родную мову, пабываць на беларускіх мерапрыемствах, ездзіць на экскурсіі. У беларускі клас ходзіць таксама старэйшы сын Міколка.

Раней браты хадзілі ў беларускі садок, які практычна мяжуе з „чацвёркай”. Спадарству Цішукам, як і многім бацькам, не перашкаджае адлегласць да школы. Кожны дзень яны вымушаны давезці дзяцей з іншага квартала горада.

ЗОРКА

Першы дзень у садку

Беларускую мову ў Беластоку вывучаюць ужо з трох гадоў. Падумаеце — чаму так рана? Ці не дастаткова вывучаць яе з першага класа, разам з іншымі прадметамі? Аказваецца — не! Ужо ў раннім узросце дзеткі праяўляюць вялікія моўныя здольнасці. (Невыпадкова бацькі запісваюць іх у англійскамоўныя садкі!). Трэхгадовае дзіця з лёгкасцю можа засвоіць многія словы, вывучыць услых вершы, песні, казкі. Беларускае прадшколле ў Беластоку мае добрую славу. З верасня тут рэкордная колькасць навучэнцаў беларускай мовы — ажно 74 дзетак будзе вывучаць мову продкаў. Разам з імі беларускую мову, песні і вершы будуць вывучаць маленькія палякі, якія запісаліся ў мяшаную групу.

— Мы ставім на інтэграцыю, — кажа Луцыя Неміровіч, дырэктар прадшколля.

Што гэта абазначае паводле спадарыні дырэктар на практыцы?

— На беларускія святы мы будзем запрашаць навучэнцаў з польскіх ад-

дзеляў.

У прадшколлі шмат атракцыёнаў. Ужо з верасня пачне працаваць дзі-

цячы тэатр „Жабкі”, музычны гурток „Вясёлка”, пластычны гурток ды будуць праводзіцца кампенсацыйныя заняткі для слабейшых вучняў. Ужо восенню г.г. адбудзецца фестываль меншасцей для дашкольнікаў. На ім заспяваюць і затанчаць дзеткі па-беларуску, літоўску, украінску, татарску, ромску...

Падрыхтоўка да фестывалю пачалася ўжо 1 верасня! Калі мы завіталі ў садок, у зале панаваў вялікі плач сярод навічоў-трохгодкаў:

— Я хачу да мамы! — лямантавала чарнавокая Нінка Місіюк.

Настаўніцы не паспявалі браць іх на рукі і суцяшаць.

— І чамусьці найбольш капрызнічаюць дзеткі, якія раней прыходзілі да нас са сваімі старэйшымі брацікамі або сястрычкамі, — здзіўляюцца настаўніцы.

Нягледзячы на агульны плач і лямант, за сцяной „старшакі” вясёла гулялі ў цягнікі!

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Міра ЛУКША

Аса з Асоўкі

Аса Ася

напілася:

мёд салодкі —

дзве калодкі

адалела!

Аж спацела!

Ну, кажы вам: не адна

піла Ася да відна,

дапамог ёй піць Фядос,

яе добры сябра... ос.

Аса Ася, ос Фядос —

вось дык парачку прынёс

у пасеку нашу лёс!

Усё выпілі ды з’елі.

Мець не будуць на вяселле!

Доні Наце — Васемнаццац

Мараць нашы дзеці
 Аб сваім паўналецці.
 Дачакалася Ната
 Сваёй шчаслівай даты.
 Ды яшчэ год пануры
 Астаўся да матуры.
 Перацялася Ната
 Сталасці атэстатам.
 Вучобы будзе многа
 За сталасці парогам.
 Апынулася ў першым радзе
 У моўнай алімпіядзе.
 Шлях вольны пасля лета
 Да ўніверсітэта.
 Там працы шмат, вядома,
 Да самага дыплама.
 Удач жадаем Наце
 У навуцы, працы,
 А таксама ў раннім
 Надзвычай каханні.
 Так, трэба шмат вучыцца,
 Каб усім марам збыцца.

Віктар ШВЕД
 Беласток, 15 верасня 2008 г.

Наталля Швед (трэцяя справа) разам з сябрамі на вернісажы карцін Міраслава Здрайкоўскага

Музыка з кайфам

„Крок” за крокам

Каб зайсці далёка, малых крокаў трэба паставіць шмат. Да гэтага патрэба і царплівасці. Таму, што пачаўся школьны год, падумалася мне, каб напісаць пару слоў пра здольных беларускіх школьнікаў з Мінска. Аднак калі я паглыбілася ў скарбніцу памяці, уявіла сабе, што гэта не такія ўжо школьнікі.

Цяжка акрэсліць, калі дакладна на свеце з’явіўся гурт „Крок”. Яны самі, блукаючы ў памяці, знаходзяць свае сляды недзе ў 2001 годзе. У першых гадах працы вельмі хацелася ім выступіць на „Басовішчы”, але не маглі

свабодна перасячы мяжу, бо не было ў іх скончаных 18 гадоў. Вядома, з бацькамі ім не вельмі хацелася ехаць. То ж яны гралі гранж! Сёння сярод школьнікаў найбольш гэтак званых эма. Дзесяць-пятнаццаць гадоў таму намнога больш было бунтаўнікоў у стылі гранж. Выцэртаты джынсы, вялікія світэры, постметалёвыя ды постгіпі доўгія валасы. Мае сябры ха-дзілі яшчэ так адзетыя ў ліцэі, слухалі „Green Day”, „Soundgarden”, „Foo Fighters”. Праўда, не было ўжо гурту „Nirvana”, ні „Alice in Chains”. Гэта была збунтаваная музыка, поўная

фрустрацыі, бо такая моладзь яе стварала і яе слухала. А ўсё таму, што цэлы жанр вырас у амерыканскім горадзе Сіэтл, які ў другой палове 1980-х гадоў у эканамічным і культур-

ным плане апынуўся далёка ззаду за квітнеючай Каліфорніяй.

Сучасны Мінск ніколі ззаду не быў, хіба што за ўцякаючым светам, але

ў Беларусі ўсе трэндзы паяўляюцца як першыя. Чаму ў такіх умовах паўстаў гурт „Крок”, які сёння, дарэчы, не складаюць ужо хлопчыкі, толькі маладыя мужчыны? Нешта прыцягвае ў гранжу. Чысты гітарны гук, крыху брудных рыфаў і ўнутраны свет героя. Калісьці абвінавачвалі гурт у тым, што іхнім адзіным героем з’яўляецца Лявон Вольскі. Я згодна, але толькі часткова. Асабовы герой? Лепшага не трэба. Музычны? Дзеля лепшай арыентацыі ў гранжу прапаную паслухаць хаця б „Pearl Jam” — гэта крыху іншы свет чым „Н.Р.М.”. Самае важнае, што „Крок” пасля столькіх гадоў іграе, не адмаўляючыся ад гэтага падазронага гранжу. Быць сабою! Сёння гэта асноўнае.

i_basovka@o2.pl

ГІСТОРЫЯ ПРА ТОЕ, ЯК ПРАВІЛЬНА ТРЭБА ВЫРАБЛЯЦЬ ТРАПІЧНЫ СОК

— Я хачу з табой сябраваць. І — не толькі... — сказаў, а болей выдыхнуў з лёгкім, непадзельным адчаем Сяржук, гледзячы проста ў вочы Вальжыне.

— Сябраваць? — міла ўсміхнулася яму дзяўчына. А потым гарэзліва працягла паглядом. — Магу даць згоду. Але толькі пасля таго, як навучышыся рабіць для мяне самы ўлюбёны сок.

— Сок? Які сок?.. — крыху раззубіўся хлапчына.

— Трапічны, — па-ранейшаму не хавала сваю лёгкую ўсмешку Вальжынка.

— Але я... Нават не ўяўляю... — Ты ж хочаш са мной сябраваць. Дык у чым справа?

Як пямшотна, як неадрыўна глядзела на яго дзяўчына!

І Сяржук — хацеў толькі ціха прамовіць: „Чакай”, ды пакуль не сказаў нічога...

Апісаць тое, што рабілася ў яго потым дома, наўрад ці атрымаецца нават у вашага дзядзечкі. Горы

самых сакавітых экзатычных пладоў і ягад тасаваліся, перабіраліся і чавіліся; паўсюдна ляцелі бясконцыя пырскі духмянага соку. У цэнтры ўсяго гэтага стаяў сам Сяржук, перапэцканы з галавы да ног, гартаючы таўшчэзныя кнігі з рознымі рэцэптамі, перамешваючы ў чарговы раз новую садавінную масу, ды прабуючы, што атрымалася...

А праз некалькі дзён Сяржук сустраўся з Вальжынкой зноў. Ціха па-

вітаўся, хаваючы за спіну рукі. Яна насцярожана наблізілася.

— Навучыўся? — усміхнулася. — А як не спадабаецца?

Нічога не адказаў Сяржук. Толькі з лёгкай сонечнай самотай перахатыў пагляд дзяўчыны, і раптам выпрастаў свае рукі і проста паклаў ёй на плечы.

— Салодкі дотык ананаса, казытлівая кіслінка ківі, пырскі сонечнага вінаграду і шурпата мяккасць маліны, — толькі і вымавіла Вальжынка, калі нарэшце здолела адарваць свае вусны ад вуснаў хлапчыны.

— А яшчэ спелы водар бананаў, барвовая вішнёвая прахалода, цяплынь смакотных аранжыкаў, п’ялотная лёгкасць нектарынкі...

— Не падабаецца?

— Яшчэ як падабаецца!

І дзяўчына ўжо сама прыпала да жаданых вуснаў. Каб зноў і зноў, кроплю за кропляй, піць і піць свой самы ўлюбёны, самы казачны і свой самы трапічны сок. І сонца, сонца было навокал!

Ваш Дзядзечка Сід

28 жніўня 2008 г., Кобрын

Польска-беларуская крываванка № 37

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы, з наклееным кантрольным талонам, на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крываванку № 33:

Мы, бот, Яша, смак, член, талака, парасон, кацяня, соя. Мастак, марак, палац, Кася, конь, шчаня, бал, ты, танец.

			Parada	▼	Przecier pomidorowy	▼	Wianek	📖	📖
	▼	Mit	Pamięć	▶	▼				
		Mag	Głęb						Komar
		Komin		▶				📖	📖
		Pałac							▼
		Statek parowy							Smak
								Centymetr	▶
								Jedzenie	▶
		Początek			📖		Jama	▶	
		Lad							
					📖	📖	📖	Dar	▶
		Fan	Stadko	▶					📖

Гайнаўская „Вясельная бяседа” пачалася з шэсця калектываў перад публікай. Пасля на сцэне выступілі Ала Каменская, якая ўдала павяла мерапрыемства, і „Прымакі” з Гарадка, забаўляючы сабраных ажно да прэзентацыі народных абрадаў. Выступы „Гасцінца” з Гродна і „Васілёчкаў” з Бельска папярэджваліся майстар-класамі, у час якіх адбывалася падрыхтоўка прэзентацыі вясельных абрадаў.

ВЯСЕЛЬНАЯ ГАЙНАЎКА

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Трапна Гайнаўскі дом культуры — арганізатар мерапрыемства наладжанага 30 жніўня ў гарадскім амфітэатры — назваў яго „Вясельная бяседай”, бо перад шматлікай публікай было многа спеваў, танцаў і застольных вясельных размоў. Абапіраліся яны на вясельныя традыцыі, якія яшчэ памятаюць выступаючыя на сцэне старэйшыя жанчыны і мужчыны. Паколькі ў мінулым годзе прэзентавалася тыповае беларускае вяселле, з дадатковымі ромскімі вясельнымі абрадамі, а сярод выступаючых асоб былі перад усім члены беларускіх калектываў з Польшчы і Беларусі, дык у час сёлетняй IV Вясельнай бяседы беларускія і польскія традыцыі прэзентаваліся амаль пароўну. Сабраныя ў прыгожым і перабудаваным амфітэатры гайнавяне і прыезджыя госці маглі паглядзець на вясельныя абрады Гродзеншчыны, Курпяў і Падляшша.

Аднак у час дэманстрацыі традыцыйных абрадаў спяваліся таксама песні апрацаваныя на падставе даўніх твораў і аўтарскія песні пад даўняю музыку. Калі сёлета нехта хацеў пазнаёміцца з больш традыцыйнымі вясельнымі абрадамі, павінен быў наведаць вясенняе мерапрыемства „Там по маёвуй росі” ў Музеі малой айчыны ў Студзіводах, дзе можна было пачуць больш даўнія песні і пабачыць больш даўнія абрады.

Паставілі на народнасць і сучаснасць

Гайнаўская „Вясельная бяседа” пачалася з шэсця калектываў перад публікай. Пасля на сцэне выступілі Ала Каменская, якая ўдала павяла мерапрыемства, і „Прымакі” з Гарадка, забаўляючы сабраных ажно да прэзентацыі народных абрадаў. Выступы „Гасцінца” з Гродна і „Васілёчкаў” з Бельска папярэджваліся майстар-класамі, у час якіх адбывалася падрыхтоўка прэзентацыі вясельных абрадаў. Жанчыны і мужчыны з калектыву „Рэха пушчы” Гайнаўскага дома культуры і моладзь з гайнаўскай „Перапёлкі”, як гаспадары мерапрыемства, разам з працаўнікамі дома культуры і іх дырэктарам Андрэем Скепкам дбалі, каб сабраныя хаця ў нейкай ступені адчувалі сябе як на вяселлі. Фальклорная група ансамбля „Гасцінец”, гэта ўжо — прафесіяналы, што пацвердзілі сваім выступленнем на сцэне. „Васілёчкі” перад выходам на сцэну пакарысталіся парадамі жанчын з Гродна, але стараліся захаваць арыгінальнасць абраду „перажовінаў”, на які вясельныя госці збіраліся на Бельшчыне ў чацвер і суботу пасля вяселля. Жанчыны з „Гасцінца” пад акампанемент сваіх музыкантаў захапілі публіку песнямі, якія выконваліся перад выходам маладухі ў царкву.

— Калі ўзяць вясельныя абрады

Вясельная бяседа распачалася з шэсця калектываў (на першым плане гаспадары мерапрыемства — „Рэха пушчы” — з караваем, а за імі бельскія „Васілёчкі”)

Гродзеншчыны і Бельшчыны, розніца невялікая. У выпадку песень асноўная розніца заключаецца ў вы-

„Курпянка”, канешне, з удзелам моладзі як статыстаў, паказалі скарочаныя абрады „ачэпінаў” і „вянаван-

Маладая пара з калектыву „Курпянка”

маўленні і мелодыі, але ж бывала, што мелодыі песень розніліся нават у суседніх вёсках, — заявіла кіраўнік фальклорнай групы „Гасцінец” Марыя Саковіч. — Бяльшчане больш трымаюцца арыгінальных традыцый, а мы паказваем абрады з мінулага, але спяваем таксама песні, якія выконваюцца і зараз на вясковых вяселлях на Гродзеншчыне. Калісь дзяўчаты часта ішлі замуж з мусу і таму перад выходам у царкву спявалі ім сумныя песні. Вясельныя спявалі, калі дзяўчаты выходзілі са шчырага кахання і не маглі дачакацца, калі стануць жыць супольна з каханым. Таму і мы выступаем з рознымі песнямі.

Паколькі вясельная бяседа праходзіла ў суботу, сабраным стала зразумелым, што маладая пара і сваты, якіх састаўляла моладзь з калектыву „Курпянка” з Кадзідла, едуць на шлюб у каталіцкі касцёл. Вопытныя старэйшыя ўдзельнікі калектыву

ня”. Канешне, цікава паглядзець выступленні калектываў іншых нацый, але больш эмацыянальна ўспрымаюцца выступы сваіх. Ансамбль „Гасцінец” паказаў багаты абрад „дарэння” (называны ў нас „перапіваннем”). Мерапрыемства закончылася вясельнымі гульнямі пад музыку гайнаўскага гурту „Аўра”.

Як захаваць традыцыі з больш далёкага мінулага?

Расказваючы пра вясельныя абрады, нельга не ўспомніць пра даўнія традыцыі, абапертыя на царкоўныя законы, якіх трымаліся нашы продкі ў далёкім мінулым. Цэнтральнае месца ў праваслаўных хрысціян займала таінства вячання ў царкве, а ў католікаў — у касцёле. Канешне, не паказваць таінства на сцэне амфітэатра. Аднак нашы продкі рыхтаваліся да вячання ў асаблівы спосаб, што супярэчыла частцы

вясельных абрадаў, якія памятаюць нашы бабулі і прабабулі. Калі мая бабуля Аляксандра ў 1920-х гадах разам з вясельнікамі ехала праз лес з Арэшкава на вячання ў Крыначку, дык думала як яшчэ паспець памаліцца ў час літургіі, бо адразу пасля яе адбывалася вячання. У міжваенны перыяд прыклад маёй бабулі быў ужо хіба вельмі рэдкім, але даўней менавіта вячання ў царкве распачыналася з літургіі, у якой прымалі ўдзел будучыя наважоны. У папярэдніх днях трымалі яны суровы пост, многа маліліся і не ў галаве былі ім развітальныя бяседы з вышпўкай. У канцы літургіі маладая пара прычашчалася і пасля ішла пад вянец. Не магло тады быць ніякага застолля перад вячанням і абраду „ўспамагання”. З гэтага царкоўнага закону і па сённяшні дзень захавалася традыцыя, што маладыя ў час застолля перад выходам у царкву не кранаюць ніякай яды (прынамсі ў прысутнасці гасцей). Маладая пара, якая нядаўна прычашчалася, пазбягала непрыстойных жартаў і ў дзень вяселля старалася весці сябе стрымана. З часам малітва і пост у апошнія дні перад вячанням пачалі замяшчацца паненскімі і кавалерскімі вечарамі з вішпўкай і рознымі фокусамі. З даўніх часоў захавалася толькі благаслаўненне бацькамі маладых іконамі на ўдачнае супольнае жыццё, малітвы перад выходам у царкву і перад вясельнай бяседай.

Сучасныя вяселлі па сваіх правілах

Зараз маладыя часта дату шлюбную дапасоўваюць да свабоднага тэрміну ў шыкарным рэстаране, многа часу трацяць шукаючы адмысловую вопратку і вялікія грошы выкладваюць на фотаздымачныя сесіі на прыродзе (напрыклад, побач сажалак у Бела-вежы), на якія едуць з фатографам нават дзесяткі кіламетраў і на прафесійны запіс вяселля. Зараз маладжоны масава адыходзяць ад вясельных абрадаў, якіх трымаліся яшчэ іх бабулі. Штотраз часцей вясельныя бяседы уключаюць сучасныя гульні і іншыя арыгінальныя забаўляльныя прыёмы. Часта дзядзькі і цёткі яшчэ да вяселля даюць маладым падарункі або грошы, каб пазбегнуць вясельнай бяседы ў рэстаране, дзе гучная музыка так ашарашвае старэйшых асоб, што адыходзіць ім ахвота выпіваць і размаўляць, не гаворачы ўжо аб танцах. Аднак цяжка абагульніць цяперашнія вяселлі, бо ведаю пра выпадкі вяртання да традыцый, якіх трымаліся нашы продкі ў далёкім мінулым. Тыя жаніхі пасціліся ў апошнія дні перад вяселлем, удзельнічалі ў літургіі, прычасціліся, а пасля таінства вячання зрабілі больш скромны прыём. Ведаю і выпадак, калі маладая пара вячалася ў народнай беларускай вопратцы. Апошнім часам вяртаецца таксама і мода ўключыць у вяселле штотраз большую колькасць беларускіх народных абрадаў.

<http://www.bialowieza.podlasie.pl>

Колькі год таму ў Белавежы стаў я сведкам досыць спецыфічнай сцэны. У Палацавым парку на горцы, паблізу старога гатэлю „Іва”, расце некалькі дзесяткаў векавых дубоў, якія ўтвараюць своеасаблівае кола. Унутры таго ляснога кола сядзелі тры маладзенькія, прыгожыя дзяўчынкі. Не было б у гэтым нічога асаблівага, улічваючы, нават, прыгажосць паненак, каб не тое, што сядзелі дзяўчаты нібы скамянелыя. Міналі хвіліны, а дзяўчаты толькі сядзяць ды ўзіраюцца ў невядома што.

Дамовішыся на спатканне з не самай пунктуальнай асобай, я ўладкаваўся на лавачцы, што перад гатэлем. Чым даўжэй я сядзеў, тым больш звяртаў сваю ўвагу на памянёных раней дзяўчын. „Медытуюць”, — падумаў я, не знаходзячы іншай сцэны для назірання. Але невядома было адно: чаму менавіта гэтае месца абралі дзяўчынны для такога непапулярнага занятку ў Польшчы.

Загадка высветлілася год пазней, калі я пазнаёміўся са спадаром Лешкам Матулем — міжнародным аўтарытэтам у сферы геамантыі і радыестэзіі, аўтарам некалькіх кніг з гэтай галіны. Тады я і даведаўся, што горка парослая дубамі — гэтак званае месца моцы, другое, дарэчы, у Польшчы пасля кракаўскага Вавеля з пункту гледжання напружанасці карыснай для чалавека энергіі. У мясцовасці Белавежа, як аказалася пазней, такіх месцаў значна больш. У квартале 495 Б некалькі кіламетраў на паўднёвы захад ад Белавежы знаходзіцца каменнае кола, якое мае паходжанне яшчэ з часу, калі Белавежскімі лясамі валодалі готы. Што цікава, большасць дрэў, якія растуць недалёка ад колаў, вырастаюць з зямлі ў форме некалькіх расткоў. Іншыя дрэвы разрастаюцца адразу ж над зямлёй у два, тры, а нават больш пнёў. Наколькі такія формы ў Пушчы з’яўляюцца хутчэй выключэннем, у месца моцы такая з’ява — правіла. Да месца моцы, якое можна лічыць своеасаблівым лясным санктуарыем, і ў якім стагоддзямі праводзіцца розныя рэлігійныя абрады, вядзе чорны шлях. З каменным колам звязана адна з легенд.

У даўнія часы, калі Пушчу насяляла безліч статкаў туроў, а кроны дубоў сягалі аж да неба, белавежскім краем валадарыў магутны бог з чатырма тварамі — Лесавід. Сла-

Белавежскія месцы моцы

Томаш ЛІПАМАН

вянскі бажок, у адрозненні ад грэцкіх багоў, замест розных галін дзейнасці, асацыяваўся з лясамі ці струмянямі.

Адной месяцанай ноччу над адной з пушчанскіх крыніц заўважыў Лесавід прывабную німфу са шляхетным імем Чарлэнка (ад гэтага імя паходзіць назва аднае з белавежскіх мясцін).

Плёнам кароткага, але бурлівага, рамана быў сын Віш, які вырас у вялікага цара з непа-

корнымі амбіцыямі. У гэтым месцы варта ўгадаць, што чатырохлікі бацька пасля таго рамана не праўляў асаблівай цікаўнасці да плёну сустрэчы з німфай.

Дык вось у той самы час жыла ў пушчы ведзьма Ксантыпа. Вызначалася яна багатай неабмежаванай энергіяй і не меншым замілаваннем да чарадзейскіх ведаў.

Як усім вядома, для здзяйснення чарадзейства мусіць адпавядаць пэўныя ўмовы.

Паводле аднае з такіх умоў трэба ведаць спецыфічныя месцы, якія сёння мы называем месцамі моцы.

Менавіта там напэўна сама маці Зямля адорвае асаблівай таямнічай сілай, якая ачышчае розум і дазваляе жыццёва энергіяй, якая бяжыць наўпрост з Пракрыніцы.

Прынамсі так уяўлялі гэта сабе будысты. Ксантыпа падчас сваіх пушчанскіх падарожжаў знайшла як мінімум адно з такіх месцаў, якое сучаснікамі называецца сёння як чакры зямлі. Будучы жанчынай цнатлівай, што дазваляе ў поўную меру скарыстацца з крыніцы энергіі, ведзьма патрабавалася ў нечым такім, што сёння мы акрэслілі б узмацняльнікам.

Для сканструявання гэтага абсталявання ёй былі патрэбны вялікія камяні, здабытыя з дна найглыбейшага возера. Адкуль аднак у Пушчы ўзяць возера, а тым больш сілу, каб дастаць і перанесці гэтыя камяні? І ўласна тут у нашай гісторыі з’яўляецца Віш, пра якога мы ўжо ўгадвалі і які вызначаўся магутнай фізічнай сілай і непакорнымі амбіцыямі. Ксантыпа, карыстаючыся з пасярэдніцтва лясной пошты, а дакладней соек (*Garrulus glandarius*), запрапанавала волату на першы погляд карысную для яго здзелку. Ён дастаўляе для ведзьмы вялікія валуны з дна возера Ганча да збудаванага магічнага кола, а яна ў сваю чаргу адорвае Віша таемнымі ведамі, дзякуючы якім ён зможа пераўзысці па сіле свайго бацьку, Чатырохлікага бога.

Аднак справа ў тым, што такімі ведамі ведзьма не валодала.

Віш справіўся са сваім заданнем цягам адной ночы. Гэта была адметная, вясенняя ноч, падчас якой усялякія чары здзяйсняюцца вельмі лёгка і прыемна, лепш чым падчас звычайных начэй.

І вось, калі каменнае кола было

падрахтавана, а Месяц знахоўдзіўся ў поўні, вераломная кабета распаліла велізарнае вогнішча і загадала бажку ўсесціся ўнутры новай лясной святыні. Сама пры гэтым, дакінуўшы ў агонь мяткі, воўчага зеля, лісця зверабую, пачала медытаваць, сілкуючыся пры гэтым універсальнай мантрай „Ом мане падмехум”. Да таго ж дадаўшы праз нейкі час нейкае моцнае славянскае закліцце, пераўтварыла Віша ў камень, якім да сёння мы можам любвацца ў цэнтры каменнага кола.

Пра далейшы лёс Ксантыпы хронікі маўчаць. Быць можа з тае прычыны, што слова пісанага ў тыя часы яшчэ не існавала, а можа і таму, што з узнікненнем новай рэлігіі знішчаны былі сведчанні даўнейшых рэлігій.

Паданні ж той мясцовасці кажуць, што магутны Віш абудзіцца з векавога летаргічнага сну толькі тады, калі Белавежскімі землямі кіраваць будучы не тыя, хто для карысці асабістай будзе дабро супольнае нішчыць.

Горка перад гатэлем, каменныя колы ў квартале 495, кракаўскі Вавель і шмат іншых месцаў з адметным выпраменьваннем гэта г.зв. чакры зямлі. Згодна з геамантычнымі ведамі, у такіх уласна месцах выступаюць моцныя напружанні асаблівага кшталту энергетычнага поля, якое павінна паляпшаць настрой, спрыяць медытацыі, а нават лячыць розныя хваробы цела і душы.

У апошнія гады назіраецца значнае павышэнне цікаўнасці да нестандартных метадаў лячэння, з’явіліся, парапсіхалогіяй ды крэўнымі галінамі, з якіх адны смяюцца, іншыя — захапляюцца імі, а яшчэ іншых схіляюць яны да разваг над шляхетнасцю сучаснай тэхнічнай цывілізацыі.

У Польшчы навука аб адметным выпраменьванні Зямлі і космасу гэта адносна маладая сфера. У Кітаі, Тыбеце, Індыі і іншых краінах Далёкага Усходу геаманты карыстаюцца вялікай пашанай. У азіяцкім культурным коле геамантыя акрэсліваецца як фен-шуй, значыць, вада і вецер. Азіяты лічаць, што вада — элемент, які збірае жыватворную энергію. Вецер у сваю чаргу трактуецца як найважнейшы фактар, які ажыўляе ўвесь свет прыроды.

Уплыў геамантыі на штодзённае жыццё быў такі вялікі, што людзі былі больш схільныя знішчыць усю вёску, чым змяніць русло прапываючай праз вёску ракі. Там вераць, што чалавек мусіць дапасоўвацца да натуральнага рытму прыроды, а не наадварот.

Ёсць анекдот пра творцу тэорыі адноснасці, які пасуе да гэтых артыкула. Над дзвярамі Альберта Эйнштэйна вісела падкова. Адзін з вучоных наведвальнікаў фізіка спытаўся: як такі светлы розум можа верыць у такога кшталту забабонь? На гэта Эйнштэйн адказаў: „Я чуў, што дапамагае гэта нават тым, хто ў гэта не верыць”.

пераклад Міры ЛУКШЫ

Віктар ШВЕД

Памяці Ады Чачугі

Колькі ж мы, Дарагая Ада, Гадоў, што адплылі імкліва, Надзвычай многа, без аглядак, На роднай працавалі ніве! Мінута маладосць і сталасць — Век плённы кожнае асобы, І надыходзіла ўжо старасць, З ёю смяротныя хваробы. Усе адызем мы са свету, Жыццё кароткае людское. Толькі не ведаем аб гэтым, Калі хто пойдзе за Табою. Твая сямейка жыве ў смутку, І многа блізкіх і знаёмых. А Ты сном вечным спіш ціхутка, Як гэта кажуць — Ты ўжо дома. Спі, спі спакойна на Падляшшы, Пасля з усімі развітання. Жыць будзеш заўжды ў сэрцах нашых І ў сваіх творчых разважаннях. Беласток, 30 жніўня 2008 года.

Дзмітры ШАТЫЛОВІЧ

Абаронцам І. Сталіна

Тыя, што нясуць з сабой партрэт тырана, Знаючы яго злачыннае жыццё, Для людзей не маюць сэрца і пашаны, Страцілі ў іх чалавечае чужэ. Бандытызм, расстрэлы іх не бударажаць, Лагеры, ГУЛАГі — то для іх банкет, Іх мараль закрыла эгаізму сажа, Бо тыран ім не паспеў разбіць хрыбет. Знаюць, што мільёны згінулі ў ГУЛАГах, Знаюць Курапаты, знаюць Салаўкі. Абаронцам быць тырана — то знявага. Могуць так рабіць не людзі, а ваўкі. Колькі ён магіл раскінуў па краіне? Колькі ўдоў аставіў, а колькі сірот? Колькі афіцэраў згінула ў Катynie? Колькі ў Калыму загнаў жывых істот? У калгасах колькі голадам замучыў? Колькі праглынуў іх Беламорканал? Колькі паўмірала за дротам калючым? Кінуў колькі ў турмы, ў карцэры, ў падвал? У крывы злачынстваў топяцца заслугі, За якія хваляць ката крыкуны. Кат заўсёды знойдзе ў збродзе хутка слугаў, Каб абаранялі ката ад віны. Згінула таксама многа слуг у ката, Ён паслаў без жалю ўсіх іх на расстрэл. Сорамна хваліць забойцу-псіхопата Што наўкол пакінуў гору мёртвых цел.

У галерэі „Універсум” у Гродне 27 жніўня адбыўся вернісаж фатаграфій вядомага сядлецкага мастака і працаўніка Падляшскай акадэміі Пётра Талвінскага. Тэма выставы: „Седльцы — горад з традыцыямі”. Несумненна, была гэта важная культурная падзея, сведчаннем чаму прысутнасць на вернісажы важных гасцей. І так, мерапрыемства ўдастоілі: кіраўніцтва Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы на чале з рэктарам праф. Яўгенам Роўбам, старшыня камісіі культуры Гродзенскага гарвыканкама і заадно вядомы фатограф Аляксандр Ласмінскі, намеснік старшыні Ваўкавыскага райвыканкама (які сябрае з Седльцамі) Ігар Кашкевіч, консул РП Аліна Чарняўская, намеснік старшыні Рады горада Седльцы д-р Адам Бобрык, старшыня камісіі камунальнай гаспадаркі Рады таго ж горада Ежы Яцэк Мышкоўскі і шматлікія прадстаўнікі СМІ, у тым ліку І праграмы Беларускага тэлебачання.

Падчас адкрыцця выставы рэктар ГрДУ праф. Яўген Роўба падкрэсліў значэнне супрацоўніцтва з Падляшскай акадэміяй, а таксама звярнуў увагу на факт, што выходзіць яно па-за навукова-дыдактычныя рамкі і ахоплівае сферу культуры. Ужо больш чым 10 гадоў студэнты з Гродна прыязджаюць у Седльцы на практыкі, даследаванні, канферэнцыі і на летнія школы польскай мовы. Актыўна праходзіць таксама супрацоўніцтва навукоўцаў. Толькі ўпершыню адбыўся абмен выстаў-

Седльцы ў Гродне

Злева: кусташ Галерэі „Універсум” Антон Ляшчынскі, Пётр Талвінскі, праф. Яўген Роўба, Аліна Чарняўская, д-р Адам Бобрык, Ежы Мышкоўскі, Аляксандр Ласмінскі і прарэктар праф. Святлана Агіевец

камі. У чэрвені ў Седльцах экспанавалася выстава „Гродна — каралеўскі горад”, якой спадарожнічаў музычны канцэрт „Беларускі вечар”. Тады было ўзгоднена, што абмен выстаўкамі будзе пастаянным элементам супрацоўніцтва паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі.

Паводле д-ра Адама Бобрыка, такія мерапрыемствы не толькі са-

дзейнічаюць паразуменню паміж народамі, але таксама спрычыняюцца да прамоцыі гарадоў. Ствараюць яны магчымасць бліжэй пазнаёміцца з архітэктурай, штодзённым жыццём і перш за ўсё заахвочваюць наведваць гэтыя месцы. Шляхам культурных кантактаў часта можна дайсці і да эканомікі. „Трэба спадзявацца, што гэтая выстаўка наблізіць наш горад тым, хто не меў

нагоды прыехаць да нас, але таксама заахвоціць павялічыць адукацыйны, культурны і гаспадарчы абмен”, — дадаў д-р Адам Бобрык.

Пётр Талвінскі сцвердзіў, што з вялікім задавальненнем прыехаў у Гродна як амбасадар Седльцаў, каб паказаць горад з як найлепшага боку. Гродна пакінула на ім так незабыўнае ўражанне, што напэўна будзе прыязджаць сюды часцей. Пажартаваў ён, што „цяпер пабываў два дні, але наступным разам застанецца на два гады”. Гэтае выказванне так спадабалася гаспадарам, што ўжо запрапанавалі яму заняткі са студэнтамі ў Гродзенскім універсітэце.

Гродзенская экспазіцыя гэта ўжо 11 персанальная выстаўка Пётра Талвінскага. Да гэтай пары паказваў ён свае працы не толькі ў Польшчы, але і ў Францыі, Літве і Венгрыі. Ён — аўтар двух альбомаў: „Партрэты сядлецкіх індывідуальнасцей” (2004) і „Седльцы — прыязны горад” (2008). Быў двухкратным стыпендыятам Прэзідэнта горада Седльцы (2003, 2005). Атрымаў таксама спецыяльную ўзнагароду Сядлецкага староства (2006). Гродзенская выстаўка была так добра ўспрынята, што ўлады Ваўкавыскага раёна ўжо запрапанавалі, каб пасля завяршэння прэзентацыі экспазіцыі на ўніверсітэце, перавезці яе ў Ваўкавыск. Жадаюць яны, каб жыхары сябруючага з Седльцамі раёна таксама маглі пазнаёміцца з творчасцю Пятра Талвінскага.

(аб)

Ужо трэці год запар у Беларусі праходзіць фэст этнічнай музыкі „Вольнае паветра”. Ён не надта масавы, бо афіцыйныя СМІ не спяшаюцца, захлынаючыся, распавядаць пра яго як пра нашумелы „Славянскі базар”, але ён ужо набыў дастатковую колькасць прыхільнікаў, а таксама сайт у інтэрнеце, што месціцца па адрасе <http://www.volnaepavetra.by>.

Варта адзначыць, што фэст заўсёды праводзіцца на прыродзе. У першы раз, у 2006 годзе, месцам яго правядзення сталі берагі рэчкі Бобр непадалёк ад горада Крупкі, што ў Мінскай вобласці. Два апошнія разы музыкі з розных краін, але найперш з Беларусі, збіраліся на хутары Шаблі ў Валожынскім раёне. Паколькі фестываль зусім малады, таму сайту, дзе распавядаецца пра яго, яшчэ папярэдня і папярэдня інфармацыяй.

„Фэст этна-музыкі «Вольнае паветра» — гэта ўнікальнае мерапрыемства для тых, хто засумаваў па добрай музыцы, выдатнай кампаніі, па прыгажэйшых пейзажах, — такімі словамі вітаюць аўтары сайта віртуальных наведвальнікаў. — І самае галоўнае, для тых, хто хоча даткнуцца да вытокаў беларускай культуры.

«Вольнае паветра» аб’ядноўвае тых, каму важна разумець, дзе нараджаюцца таленты нашай краіны і адкуль бярацца моц нашае нацыі. Фэст зарыентаваны найперш на маладых выканаўцаў і слухачоў. Для першых гэта выдатная магчымасць для далейшага творчага развіцця, для другіх — незабыўныя ўражанні”. Дарэчы, стварылі фэст бізнесовец Сяргей Левін і музыка Піт Паўлаў.

Паколькі рубрык на сайце зусім нянога, то амаль усе звесткі аб ім змяшчаюцца на старонцы, якая так і называецца „Пра фэст”. Тут мы знойдзем невялі-

кія, усяго ў адзін абзац, расповеды пра ўсе тры прайшоўшыя фэсты. Інфармацыя месціцца на фоне імправізаванай у чыстым полі сцэны, дзе выступалі ўдзельнікі музычнага мерапрыемства.

Нягледзячы на малы ўзрост фэсту, такія-сякі фотаархіў ужо існуе. Тут трэба падзякаваць стваральнікам сайта, якія не забыліся захаваць для нашчадкаў выяўленні выступоўцаў. Праўда, без недахопу не адбылося. Ніводны са здымкаў не ёсць падпісаны. Таму даведацца аб тым, каго мы бачым на выяўленнях, немагчыма, калі, зразумела, мы ўласна не прысутнічалі на фэсце і не запам’яталі ўсіх яго ўдзельнікаў.

Наступнай з нешматлікіх рубрык сайта ідзе крытычная старонка. Яна мае назву „Водгукі”. Сярод найбольш цікавых тут падаюцца словы расійскага крытыка Арцемя Троіцкага. „У Расіі падзея такога ўзроўня і напэўна сабрала б мясцовых губернатараў, чыны з мінкульты, палітыкаў-«почвенніков», карэспандэнтаў дзяржканалаў, якія на ўсе лады скланялі б слоўцы «духоўнасць», «карані», «адраджэнне», «традыцыі», «народнасць». А тут — ціхі натхняючы «этна-Вудсток», прычым без наркотыкаў і нават без асаблівага п’янства”, — дае сваю адзнаку фэсту знаўца музычных мерапрыемстваў.

Не адмовлі стваральнікі сайта наведвальнікам выказаць свае думкі адносна „Вольнага паветра”. Для гэтага тут існуе рубрыка „Зваротная сувязь”. Праўда, якімі меркаваннямі падзяліліся тыя, хто наведваў даны сайт раней за нас, даведацца чамусьці нельга — стваральнікі не прадугледзілі такой магчымасці. З таго мы не можам пазнаёміцца з выказваннямі іншых наведвальнікаў і ўступіць з імі ў дыскусію.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

Як заўсёды

Бываюць матчы, пра якія пісаць надзвычай цяжка. Такім якраз стаў паядынак нацыянальных зборных Украіны і Беларусі, якім дружыны распачыналі чарговы адборавы турнір да чэмпіянату свету. Група ў выніку лёсавання трапіла беларусам зусім няпростая — у кампаніі з Харватыяй, Англіяй і Украінай цяжка разлічваць на другое месца. З іншага боку, у футбол гуляюць не рэйтынгі, не ранейшыя дасягненні, не гучныя імёны, а канкрэтныя жывыя людзі, не толькі з іх моцнымі бакамі, але і са слабымі. Стартавы матч у Львове выразна паказаў — такую зборную Украіны можна было перамагчы нават на яе полі. Гэткая разбалансаваная каманда паўднёвых суседзяў яшчэ не даводзілася бачыць. Нездарма ўкраінскія журналісты так шмат пісалі пра неадпаведнасць кваліфікацыі Аляксея Міхайлічэнкі роўню трэнера нацыянальнай дружыны. Большую частку матча беларусы глядзеліся лепей і, здавалася, нішто не перашкодзіць ім давесці спатканне да нулявой нічыі ў досыць занудлівай гульні. Аднак, літаральна на апошніх секундах сустрэчы, мячык фатальна ў штрафной пляцоўцы трапіў у руку нашага маладога абаронцы Андрэя Чухлея і, выйшаўшы на замену яго, цэзка Шаўчэнка на 95-й хвіліне ўпэўнена рэалізаваў пенальці. У выніку адным — тры заветныя пункты, іншым — дзірка ад абаранка. Галоўны трэнер зборнай Беларусі Бернд Штанге, які ўжо прывучыў да гульні на роўных у таварыскіх матчах (мяркуйце самі — перад спатканнем з украінцамі нашы згулялі ўнічыю з Турцыяй, Фінляндыяй, Нямеччынай, Аргенцінай), так і не здолеў пакуль дасягнуць станоўчага выніку ў адказнай

афіцыйнай гульні. На пасляматчавай прэс-канферэнцыі немец наракаў на тое, што яго гульцам забракла фізічных кандыцыяў. Але насамрэч выглядала на тое, што істотна абноўленая дружына так і не пазбавілася комплексу папярэдняга пакалення — быць шчаслівымі ад кожнай нічыёй на чужым полі. У апошняй частцы матча беларусы зусім перасталі гуляць на перамогу і недаравальна прыціснуліся да сваёй штрафной. Вынік атрымаўся як заўсёды ў верасні — у гэтым месяцы па статыстыцы Беларусь прайграе ў трох з чатырох афіцыйных матчах. Няздольнасць скачыць нават не вышэй галавы, а крыху вышэй звычайнага — застарэлая ментальная хвароба ўсёй нацыі. А вось слабейшая за нас у футболе Літва ўзяла ды стварыла сенсацыю — перамогшы ў гасцях з лікам ажно 3:0 Румынію. У гісторыі жа футбольнай зборнай Беларусі такіх подзвігаў не прыгадваецца. І не прыгадваецца таму, што іх папросту не было.

У нашай групе Харватыя ўпэўнена забралася з Казахстанам — 3:0, а Англія з праблемамі адолела аўстсайдара — Андору — 2:0. Менавіта з андорцамі беларусам належыць папраўляць рэпутацыю ўжо 10 верасня. Усе шанцы для гэтага ёсць, бо ў цэлым каманда Штанге падрыхтавана досыць няблага. Той жа Аляксандр Глеб на кепскім полі львоўскага стадыёна нарэшце выглядаў сапраўдным майстрам. У гэты ж дзень чакаецца і „бітва гігантаў” — Англія будзе імкнуцца ўзяць рэванш у Харватыі за мінулагодняе фіяска. Пасля яе можа вызначыцца і фаварыт групы — на гэтую ролю больш падставаў маюць на сёння харваты.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Наш сябра Алег ажаніўся! 14.09 – 20.09

На вяселлі Санды Ласманэ і Алега Латышонка, вядучы паставіў пытанне: „Дзе і калі пазнаёміліся маладыя?”

Цягам стагоддзяў, калі нашы хлопцы ехалі ў свет, ім жадалі аднаго: каб прывезлі з сабой жонку-чужаземку. Сёння свет грунтоўна памяняўся і чужаземкі самі сталі прыязджаць на Падляшша па хлопцаў! Наш малады, хоць хлопец бывалы ў свеце, таксама не ездзіў і не шукаў. Сваё шчасце ён сустрэў на Падляшшы, дакладна ў Студзіводах на Фестывалі „Там по маёвуй росі”. Год таму Санда Ласманэ — спявачка этнагурту „Трошская ела”, разам з сяброўкамі прыехала да нас з Рыгі заспяваць старажытныя латышскія песні. Сучасны чалавек ігнаруе ролю рытуалаў і абрадавых песень. Як сведка здарэння дадам, што каханню Санды і Алега дапамаглі палескія, чары і песні. На другі дзень фестывалю госці з беларускага Палесся ставілі этнаспектакль „Вяселле”. Маладых выбірала публіка — лёс вырашыў, што стануць імі Санда і Алег. І якія былі паслядоўнасці? Пасля „вяселля” нашы маладыя літараль-

на прыліплі да сябе. Іх сустрэчы радаваліся зямля і неба, якія прадказвалі ўдачу. Некалькі хвілін пасля спектакля мне пашанцавала сфатаграфавачь іх з каровай (пасаж-

Вясельны каравай ад „Нівы”

най) у фоне. Ужо тады ў ніўскай справаздачы з фестывалю мы прадказалі змены ў жыцці галоўных герояў спектакля. Прыгажосць і сіла, якая лунала з палескіх абрадаў, зрабілі сваё. Пасля пэўнага часу я сустрэла нашу парачку ў Мінску, дзе мы гулялі на вяселлі ў нашых сяброў.

— А калі ў вас вяселле? — спытала я Санду.

— У нас ужо ж было вяселле! — адказала яна...

Сапраўдны шлюб Санды і Алега адбыўся 29 жніўня. Маладых вянчала трох святароў у прысутнасці міжнароднай кампаніі, якая тлумна з’ехалася ў Супрасль. Сярод падарункаў маладым былі латышскія, беларускія і польскія песні. Наша рэдакцыя падарыла каравай (яго спякла спадарыня Люба Саковіч з Юшкавага Груда) з пажадальнай атрыбутыкай на ўдачу і багацце. Маладой пары яшчэ раз жадаем шчасця і прыбытку ў хаце. А ўсім кавалерам і дзеўкам напамінаем, што пажадана шукаць свайго шчасця на студзіводскім фестывалі „Там по маёвуй росі!”

Тэкст і фота Ганны КАНДРАЦЮК

Студзіводская пара ў палескім вясельным абрадзе

На вянец у Супрасльскі манастыр

Нат студзіводскія каровы захапіліся маладажонамі

Ах, што ж гэта было за вянчанне...

Вясельная практыка на вяселлі ў Мінску

Ці не чарговая беларуска-латышская пара???

(22.04. — 20.04.) Прадбачваюцца канфлікты і непаразуменні, якія могуць скончыцца скандалам, а пачнуцца са звычайнай бязглуздыцы. У кімсьці, каго кахаеш, адкрыеш рысы сваіх бацькоў. Не рабі ўсяго сам. Не ўсе будуць табе спрыяць, але хутка разбярэшся, хто з табою.

(21.04. — 21.05.) Ахопіць цябе шаленства, але галавы не страціш. Будзеш мець прыбыткі дзякуючы супрацоўніцтву. Павялічыцца твая спеласць і ангажаванасць. Ададзеш зерне ад паловы, засяродзішся на найважнейшым. На працы не паказвай сваіх слабасцей і не выяўляй сакрэтаў.

(22.05. — 22.06.) Сімпацічныя кампанейскія суадносінны, шчасце ў каханні, у фінансах. Шмат прыемнасцей, забавы, мілых хвілін. У каханні такія жарсці, якіх раней ніколі не перажыў!

(23.06. — 23.07.) Спакой, стрыманасць, моцная воля. Знойдзеш дасканалы спосаб, каб справіцца з прыкрымі клопатамі. Калі ў поўню Месяца (15.09.) будзеш баяцца вырашальных сітуацый, у нічым не пойдзеш уперад. Пазбудзься страху!

(24.07. — 23.08.) 14-15.09. пільную фінансавых спраў. Справішся з праблемамі, знойдзеш выхад у цяжкіх справах, але твая праца можа пайсці ўпустую. Будзь разважлівым, не ўлазь у сітуацыі зусім непатрэбныя.

(24.08. — 23.09.) 3 18.09. вялікая інтуіцыя, дзякуючы якой уцяміш кожную сітуацыю. Да 15.09. сямейныя клопаты і фінансавыя праблемы, не дайся ўвалачы ў здзелкі, на якія не маеш ахвоты.

(24.09. — 23.10.) 15-19.09. вялікія поспехі. Выслізнешся з нявыгадных сітуацый. Інтуіцыя і ўмеласць правільнага адчытвання схільнасцей атачэння — ключ да поспеху. 15-19.09. можа выявіцца востры канфлікт з каляжанкай, унутраныя дылемы і неспакой.

(24.10. — 22.11.) 3 17.09. могуць табе спадарожнічаць розныя сумненні і пачуцці, што не ідзеш уласным шляхам. Не рабі нічога, да чаго не маеш пераканання. 3 19.09. не выкарыстоўвай сваіх пераваг над іншымі.

(23.11. — 23.12.) Не павучай шэфа, ды трымайся свайго. Дзейнічаеш з размахам, з ініцыятывай, нават браваўна. Адвага, агромная вера ў сябе. Не будзеш нічога баяцца і нішто цябе не заспее.

(23.12. 20.01.) 3 18.09. знакаміты момант на ўласнае развіццё. Добры настрой, выкарыстаеш усе нагоды. Зрэалізуеш усе свае планы, на сваім шляху сустрэнуць цябе спрыяльныя людзі.

(21.01. — 19.02.) Новае каханне здасца табе ідэальным. Не абаронішся перад гэтым палонячым пачуццём! Пазбягай спрэчак з партнёрам, асабліва калі разам працуеце. Зразумей, што не ўсе — анёлы.

(20.02. — 21.03.) 3 18.09. можаш адкрыць у сабе талент, якога ты не падзрываў. Знакаміта ідуць інтарэсы. Калі паявляцца першыя прыбыткі ад удалых інвестыцый, дазволь сабе крышку пашалець! Папраў свой імідж! Схадзі да касметолога, еж здаровае.

Агата АРЛЯНСКАЯ